

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έτος 61 – Τεύχος 5

Μάϊος 2012

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἰπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας κ. Κύριλλος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἰ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2014 ΜΕ ΕΝΙΑΥΣΙΑ ΘΗΤΕΙΑ: Ἀρχμ. Νικόδημος Σκρέττας, Ἀρχμ. Σωτήριος Κοσμόπουλος, Ἀρχμ. Ἀγαθάγγελος Κόκλας, Ἀρχμ. Ἀμβρόσιος Γκουρβέλος, Πρωτ. Θεμιστοκλῆς Χριστοδούλου, Καθηγ. Κων/νος Κορναράκης – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΓΛΗΣ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη. – ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Χαράλαμπος Κωστόπουλος – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Κων. Χολέβας καί Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἰπεύθυνος Τυπογραφείου: Χ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380. Τιμή τεύχους 1 € (γιά ὄσους δέν τό δικαιούνται δωρεάν).

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251

e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Τά ἔργα τοῦ παρόντος τεύχους εἶναι τοῦ π. Ἀναστάση
ἐγκάτοικου στό κελί Διονυσίου τοῦ ἐκ Φουρνᾶ στίς Καρυές τοῦ Ἁγίου Ὁρους.
Τό Περιοδικό «Ἐφημέριος» δέν εὐθύνεται γιά τό γλωσσικό ἴδιωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 61

Μάιος 2012

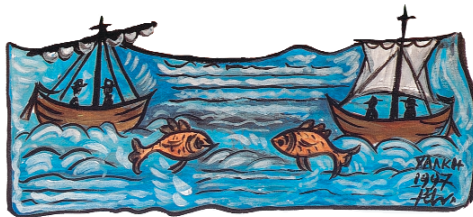
Τεύχος 5

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ	
Εισοδικόν	3
ΣΤΑΥΡΟΥ ΓΙΑΓΚΑΖΟΓΛΟΥ	
Εὐχαριστία καί Ἱερωσύνη	4
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	
Πῶς παρανοήθηκε τό κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ;	7
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ	
Οἱ τοῦ Πεντηκοσταρίου περικοπές ἀπό τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο	8
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΡΝΑΡΑΚΗ	
Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας καί ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος (δ)	13
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σ. ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ	
Κατήχηση καί δόγμα καί «έποπτεία» (β)	15
ΑΡΧΙΜ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ	
Γ' Ματθαίου	17
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ	
Ἡ σύγχρονη ψευδοαγγελολογία	20
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΛΛΙΑΝΟΥ	
«Εἰρήνη πᾶσι...»	22
ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ	
Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας ὁ Ἐρημίτης	24
Ἐπικοινωνία	26
Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Ἐφημερίου	27
Βιβλιοπαρουσίαση	28
Μηνολόγιο	30
Ἐφημεριακά	32

«Ὡς χριστιανοί λοιπόν αναγνωρίζουμε ὅτι ὁ Θεός ἔχει χαρίσει τὰ χρέη μας πρὸς αὐτόν καὶ ὅτι μᾶς ἔδωσε τὴ δυνατότητα νὰ ἀποκαταστήσουμε τίς σχέσεις μας μαζί του. Σὲ πρακτικό ἐπίπεδο, ἡ ἀναγνώριση αὐτὴ σημαίνει ὅτι ἔχουμε καὶ πάλι ἀνοιχτὲς μπροστὰ μας ὅλες τίς δυνατότητες νὰ χρησιμοποιήσουμε τὴν ἐξουσία πού μᾶς χάρισε ὁ Θεός, ὥστε νὰ συνεργαστοῦμε μαζί του, ἢ νὰ καταχραστοῦμε τὴν ἐξουσία αὐτὴ καὶ νὰ στραφοῦμε καὶ πάλι ἐναντίον του. Τώρα πιά δὲν χρωστᾶμε τίποτε στὸν Θεό, αὐτό ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι εἴμαστε ἐντελῶς ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ χρέη. Ὅλοι μας γνωρίζουμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀδυνατεῖ νὰ διαχειριστεῖ πάντοτε σωστὰ τὴν ἐξουσία πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός. Σὲ κάθε ἐπιλογὴ μας, σὲ κάθε πράξη μας, ἐλλοχεύει ὁ κίνδυνος τῆς κατάχρησης τῆς ἐξουσίας, πού δημιουργεῖ καινούργια χρέη, αὐτὴ τὴ φορά πρὸς τοὺς συνανθρώπους μας, τοὺς ὁποίους βλάψαμε μὲ τὴν ἁμαρτία μας. Πρὸς τοὺς συνανθρώπους μας χρωστᾶμε πλέον καὶ μὲ αὐτούς ὀφείλουμε νὰ ἐπιδιώξουμε ἕνα διακανονισμό, χαρίζοντας ὁ ἕνας τὰ χρέη τοῦ ἄλλου. Ὁ Χριστός, μὲ τὴ σημερινὴ του παραβολή, εἶναι σαφὴς στὴν προειδοποίησή του. Ἡ παραγραφή τοῦ χρέους μας πρὸς τὸν Θεό παραμένει χωρὶς ἀντίκρισμα, ἂν καὶ ἐμεῖς δὲν παραγράφουμε τὰ χρέη τῶν συνανθρώπων μας πρὸς ἐμᾶς».

[Μιλτιάδη Κωνσταντίνου: «Κυριακὴ ΙΑ΄ Ματθαίου,
Εὐαγγέλιο: Μτ 18, 26-35 (ἀπόσπασμα).
Ἐκ τῆς Κυριακοδρομίου. Γραπτὰ κηρύγματα βιβλικῶν
θεολόγων στὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα,
Ἄρτος Ζωῆς, Ἀθήνα 2011, σ. 436].

Σεβαστοί πατέρες,

στή στήλη *Προσόμοια* αὐτοῦ τοῦ τεύχους φιλοξενοῦμε τό κείμενο τοῦ κ. Στ. Γιαγκάζογλου μέ θέμα «Εὐχαριστία καί Ἱερωσύνη», ὅπου ἀναλύεται ἡ οὐσία τοῦ κάθε ὅρου καί δηλώνεται ὅτι κάθε εὐχαριστιακή ὑπό τόν ἐπίσκοπο σύναξη καί μέ τήν παρουσία ὄλων τῶν τάξεων καί λειτουργημάτων, συνιστᾶ μία πλήρη Ἐκκλησία ὡς ἔκφραση τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ὁ π. Κων. Παπαθανασίου ἐξηγεῖ στή στήλη *Τίνα μέ λέγουσι οἱ ἄνθρωποι εἶναι;* «Πῶς παρανοήθηκε τό κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ», ὁ κ. Παν. Σκαλτσῆς, στή στήλη *Πρός Ἐκκλησιασμόν* ἀναφέρεται ἀναλυτικά στίς «Περικοπές τοῦ Πεντηκοσταρίου ἀπό τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο», καί στά *Διλήμματα* ὁ κ. Κων. Κορναράκης συνεχίζει τήν διερεύνηση τοῦ θέματος «Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας καί ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος».

Ὁ κ. Ἀλέξ. Καριώτογλου μέ θέμα «Κατήχηση, δόγμα καί “ἐποπτεία”» ἀναπτύσσει στή στήλη *Πρός Κατήχησιν* τίς ἀπόψεις του σχετικά μέ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἕνας κατηχούμενος θά ψηλαφήσει καί θά πλησιάσει εὐκολότερα τή χριστιανική λατρεία, ὁ π. Νικ. Εὐσταθίου στή *Διακονία τοῦ Λόγου* ἀναλύει τήν περικοπή τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Κυριακῆς Γ' Ματθαίου, στόν ὁποῖο γίνεται ἡ διάκριση τῆς ἀξίας τῆς μέριμνας γιά τά καθημερινά καί ἐκείνης πού ὁδηγεῖ πρός τήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὁ π. Βασ. Α. Γεωργόπουλος, στή στήλη *Πρός Διάκρισιν*, ἀνιχνεύει ἕνα ἀνησυχητικό φαινόμενο πνευματικῆς σύγχυσης, τήν «Σύγχρονη ψευδοαγγελολατρία», καί ὁ π. Κων. Καλλιανός ἀναφέρεται στίς *Ἐφημεριακές Ἰχνηλασίες* στήν ἀπουσία ἀπό τίς Ἀκολουθίες ἐκείνων γιά τούς ὁποίους ὁ ἐφημέριος εὔχεται «Εἰρήνη πᾶσι...».

Στήν *Ἐπικοινωνία*, μέ τήν σύντομη ἐπιστολή καλοῦ μας ἀναγνώστη, πού παραθέτουμε πρώτη, τίθεται ἕνα σημαντικό καί γνωστό θέμα. Πιστεύουμε ὅτι δέν ἔχει σημασία ἡ δική μας συμμετοχή σέ ἕνα τέτοιο διάλογο ἀλλά ἡ ἔκφραση τῶν ἀπόψεων τῶν ἀναγνωστῶν μας, τήν ὁποία μέ ἐνδιαφέρον περιμένουμε. Μία ωραία μορφή ἀπό τούς Ἁγίους τῆς Αἰτωλοακαρνανίας παρουσιάζεται στό *Συναξάριον*, στή *Βιβλιοθήκη τοῦ Ἐφημερίου* ὁ κ. Στ. Τερζῆς συγκέντρωσε νέους τίτλους βιβλίων, τά ὁποία πιστεύουμε ὅτι σᾶς ἐνδιαφέρουν, καί ἡ κ. Α. Ἰ. Χατζηφώτη καταθέτει στή *Βιβλιοπαρουσίαση* μερικά ἀξιόλογα βιβλία πού διάβασε γιά σᾶς καί σημαντικές εἰδησεις πού συγκέντρωσε στό *Μηνολόγιο*. Τέλος ὁ π. Γ. Βαμβακίδης ἐνημερώνει γιά ἐργασιακά θέματα σέ καιρούς ἀνακατατάξεων.

Ἀλέξανδρος Κατσιάρας,
Διευθυντής Σύνταξης

Εὐχαριστία καὶ Ἱερωσύνη

Σταύρου Γιαγκάζογλου,
Δρος Θεολογίας

Ἡ Θεία Εὐχαριστία ὡς «σύναξη ἐπὶ τό αὐτό»

Πρωταρχικό στοιχείο τῆς δομῆς τῆς Θείας Εὐχαριστίας ὡς εἰκόνας τῶν ἐσχάτων εἶναι ἡ σύναξη τοῦ λαοῦ ἐπὶ τό αὐτό. Ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀγαπητικῆς κλήσης τοῦ Θεοῦ, τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἡ ἐλεύθερη συνάθροιση τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς ὅλους πέρα ἀπὸ κάθε διάκριση καὶ διαφορὰ. Εἶναι ἡ συναγωγὴ καὶ ἡ ἐνότη-
τα τῆς διασκορπισμένης καὶ τεμαχισμένης ἀνθρωπότητας στὴν ἐνότητα τοῦ εὐχαρι-
στιακοῦ Σώματος. Δέν εἶναι οὔτε θρησκεία οὔτε ἰδεολογία οὔτε κοινωνικὴ διδα-
σκαλία. Εἶναι ἡ κοινότητα τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἡ σύναξη «ἐπὶ τό αὐτό» εἶναι τό
πρῶτο συστατικὸ λειτουργημὰ τῆς δομῆς τῆς Ἐκκλησίας. Κέντρο τῆς συνάξεως
αὐτῆς εἶναι ὁ Χριστὸς πού ὡς δεῦτερος Ἀδάμ ἐνοποιεῖ καὶ ἐνσωματώνει στὴν
ὑπαρξή του τὴ διασκορπισμένη ἀνθρωπότητα. Αὐτὸς εἶναι ἡ μοναδικὴ κεφαλὴ πού
συνέχει καὶ ζωοποιεῖ τὰ πολλὰ μέλη τοῦ Σώματός Του, τὰ ὅποια ἦσαν διεστῶτα καὶ
τώρα συνάγονται σὲ μία θεανθρώπινη ἐνότητα. Καμία ἀπόσταση δέν ὑφίσταται με-
ταξὺ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ Σώματος, ὅπως ἀκριβῶς σὲ ἓνα ζωντανό ὄργανισμό. Ἡ
ἐν Χριστῷ ἐνωση καὶ σύναξη τοῦ λαοῦ εἶναι τό δεῦτερο συστατικὸ λειτουργημὰ τῆς
Ἐκκλησίας. Ὁ Χριστὸς τῆς συνάξεως αὐτῆς περιβάλλεται ἀπὸ τό συνέδριο τῶν
Ἀποστόλων, οἱ ὅποιοι μαρτυροῦν ἐκ πείρας τὴν ἀλήθεια καὶ γνησιότητα τοῦ προ-
σώπου του. Ἡ παρουσία καὶ μαρτυρία τῶν Ἀποστόλων πέραξ τοῦ Χριστοῦ εἶναι τό
τρίτο συστατικὸ λειτουργημὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Τό λειτουργημὰ τῆς ἱερωσύνης

Πράγματι, ἡ Ἐκκλησία ὡς σύναξη τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τό αὐτό εἰκονίζει
ἀκριβῶς τὴν ἐσχατολογικὴν σύναξη τῆς Βασιλείας. Ἀπὸ τῆς σύναξης αὐτῆς προέρχεται
τό λειτουργημὰ τῶν λαϊκῶν ὡς ἰδιαίτερη τάξη στὴ δομὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ παρου-
σία τοῦ Χριστοῦ στό ἐπίκεντρο τῆς σύναξης εἰκονίζεται ἀπὸ τὸν προεστῶτα ἐπί-
σκοπο τῆς εὐχαριστίας «εἰς τύπον καὶ τόπον Χριστοῦ». Τό λειτουργημὰ τοῦ ἐπι-
σκόπου ὡς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ συνιστᾷ τὴ δεῦτερη τάξη τοῦ κλήρου στὴν δομὴ τῆς
Ἐκκλησίας, στὴν ὁποία ἀνήκουν κατ' ἐπέκταση καὶ οἱ πρεσβύτεροι πού εἰκονίζουν
τό συνέδριο τῶν Ἀποστόλων. Ὅπως ὁ Χριστὸς εἶναι ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ, ὁ ἐπίσκο-
πος συνδέεται ὀργανικά μὲ τὴν σύναξη τοῦ λαοῦ διὰ τῶν διακόνων πού ἐνώνουν καὶ

διακρίνουν λειτουργικά κλήρο και λαό, αποτελώντας ένα ακόμη λειτουργήμα στην τάξη του κλήρου. Έπειδή τά παραπάνω λειτουργήματα συμπίπτουν με την ίδια τη δομή της έσχατολογικής κοινότητας της Βασιλείας, γι' αυτό και είναι απολύτως απαραίτητα και αναντικατάστατα, μόνιμα και αναλλοίωτα. Η όποιαδήποτε αλλοίωση ή παραμόρφωσή τους, έπιφέρει άμεσα την αλλοίωση και παραμόρφωση της δομής και της ταυτότητας της Έκκλησίας.

Η Έκκλησία γνώρισε και γνωρίζει και άλλα λειτουργήματα που ένω συνδέονται και έξαρτώνται από την εύχαριστιακή της δομή ως προϋποθέσεις ή δυναμικές της προεκτάσεις δέν πηγάζουν, ώστόσο, από την έσχατολογική της ταυτότητα. Άφοροϋν άπλως στην άσκητική προετοιμασία της για τή Βασιλεία, στη διαδρομή και διακονία της μέσα στην Ίστορία. Τέτοια είναι τό λειτουργήματα της διδαχής, της προφητείας, της ιεραποστολής, τά ποιμαντικά λειτουργήματα, τά διάφορα λειτουργήματα της άσκητικής ζωής του Μοναχισμού κ.λπ. Όλα αυτά είναι απαραίτητα λειτουργήματα της Έκκλησίας που μεταβάλλονται, αναπροσαρμόζονται ή και καταργοϋνται μέσα στην Ίστορία. Κανένα από τά λειτουργήματα αυτά δέν θά έπιζήσει στά έσχατα, γι' αυτό και είναι μετατρέψιμα ως λειτουργήματα της Ίστορίας. Τά αναλλοίωτα λειτουργήματα που τώρα αποτελοϋν εικόνες των έσχάτων θά ύφίστανται και στό μέλλον ως άληθεις και πλήρεις πραγματικότητες των πρωτοτύπων τους.

Άπό την τέλεση της Θείας Εύχαριστίας προκύπτουν και οι δύο τάξεις της Έκκλησίας, οι κληρικοί και οι λαϊκοί, καθώς και τά ποικίλα λειτουργήματα που έκφράζουν την όλη δομή και διάρθρωσή της. Κλήρος και λαός είναι οι δύο ισότιμες και ιερατευτικές τάξεις της Έκκλησίας που διαφοροποιοϋνται στην ποικιλία των διακονιών και στό λειτουργικό διαφορισμό των χαρισμάτων τους. Οι λαϊκοί είναι τό αναπόσπαστο πλήρωμα του κλήρου, τό βασίλειον ιεράτευμα, τό απαραίτητο λειτουργήμα για την ύπαρξη του Σώματος της Έκκλησίας. Στή Θεία Εύχαριστία τό «άμην» του λαοϋ του Θεοϋ ως ένεργητική συγκατάνευση στά τελούμενα συνιστά θεμελιώδη έκκλησιολογική προϋπόθεση. Οι κληρικοί ποιμαίνουν και διακονοϋν τό λαό του Θεοϋ μέ τό ειδικό χάρισμα της ιερωσύνης. Η ποικιλία αυτή των διακονιών και των χαρισμάτων διαρθρώνεται σε μία λειτουργική ιεραρχία μέ βάση την εύχαριστιακή σύναξη. Έτσι ό έπίσκοπος είναι ό προεστώς της Εύχαριστίας, οι πρεσβύτεροι είναι οι λειτουργοί της κατήχησης και της διδαχής και κατά παραχώρηση έξ όνόματος του έπισκόπου της Εύχαριστίας, ένω οι διάκονοι της Εύχαριστίας είναι και διάκονοι των άναξιοπαθούντων που προεκτείνουν την έμπειρία του εύχαριστιακού σώματος σε όλόκληρη τή ζωή της έκκλησιαστικής κοινότητας.

Ό έπίσκοπος, προϊστάμενος της Θείας Εύχαριστίας

Σύμφωνα μέ την αντίληψη της αρχαίας Έκκλησίας, ή κεντρική θέση του έπισκόπου στη δομή της Έκκλησίας δέν προέρχεται μόνο από τό γεγονός ότι είναι διάδοχος των Άποστόλων αλλά κυρίως και κατεξοχήν διότι εικονίζει την παρουσία του Χριστοϋ στην Θεία Εύχαριστία. Η άποστολική διαδοχή δέν άφορά σε κάποια νο-

μική μεταβίβαση δικαιωμάτων και ἐξουσιῶν. Οὔτε βέβαια ὁ Χριστός μεταβίβασε τὴν προσωπική του ιδιότητα ὡς κεφαλή τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας στοὺς Ἀποστόλους. Κάτι τέτοιο θὰ σήμαινε τὴν ἀπουσία τοῦ μόνου ἀρχιερέως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ἡ ἱερωσύνη στὴν εὐχαριστιακὴ καὶ ἐσχατολογικὴ τῆς θεμελίωση δὲν εἶναι κληρονομικὴ ὑπόθεση τυπικῆς διαδοχῆς ἀλλὰ μετάδοση τοῦ εἰδικοῦ χαρίσματος ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Χριστό, πού εἶναι παρὼν στὴν Ἐκκλησία διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἡ ἱερωσύνη συνιστᾶ, λοιπόν, τὸ μυσταγωγικὸ λειτουργημὰ τῆς ἐνσωμάτωσης τῶν πολλῶν στὸν ἕνα Χριστό.

Ἡ ἀναφορικὴ καὶ ἐκστατικὴ φύση τῆς βρίσκεται στοὺς ἀντίποδες ὁποιασδήποτε καθιδρυμένης διοικητικῆς ἱεραρχίας πού ὑφίσταται ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν εὐχαριστιακὴ κοινότητα. Ἡ Ὀρθόδοξη Παράδοση βιώνει τὴν εὐχαριστία ὡς ὑπαρξιακὸ γεγονὸς κοινωνίας. Γι' αὐτὸ καὶ ἀγνοεῖ τίς γνωστὲς ἀντιθέσεις στὴ δυτικὴ Ἐκκλησιολογία, μεταξύ πνεύματος καὶ ἱεραρχίας, ἰδρύματος καὶ χαρίσματος, θεσμοῦ καὶ ἐλευθερίας, κληρικαλισμοῦ καὶ λαϊκισμοῦ, πού λυμαινόνται τὴν ἀλήθεια καὶ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἀκριβῶς ἐπισημαίνουν τὴ χαλαρὴ ἕως ἀνύπαρκτη σχέση τῶν λειτουργημάτων μὲ τὴν εὐχαριστιακὴ συγκρότηση τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τὴν περιγράψαμε. Ὅποιαδήποτε διαστολὴ τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἀπὸ τὸ λαϊκὸ σῶμα τὴν μεταβάλλει σὲ ὑπόθεση ἀτομικῆς θρησκευτικότητος ἢ ἠθικῆς βελτίωσης. Καὶ ἡ Ἐκκλησία μετατρέπεται πλέον σὲ μία διοικητικὴ καὶ γραφειοκρατικὴ ὀργάνωση πού διαχειρίζεται θεσμικὰ τὴν ὑπερφυσικὴ σωτηρία τῶν ἀτόμων, παρέχοντας εἴτε μία ψυχολογικὴ βεβαιότητα γιὰ τὴ μεταθανάτια δικαίωση εἴτε κάποια ἀφηρημένη εὐλογία.

Ὁ ἐπίσκοπος ἐπειδὴ ἀναφέρει τὴν Θεία Εὐχαριστία, αὐτὸς συγκροτεῖ καὶ τὴν ἐνότητα τῆς εὐχαριστιακῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. Οἱ περὶ τὸν ἐπίσκοπο πρεσβύτεροι ὡς εἰκόνες τῶν Ἀποστόλων εἶναι πρωτίστως οἱ λειτουργοὶ τοῦ λόγου καὶ τῆς διδασκῆς καὶ ὄχι ὅπως ἐπικράτησε μεταγενέστερα νὰ θεωροῦνται ὡς λειτουργοὶ τῶν Μυστηρίων. Καὶ οἱ διάκονοι, οἱ ὁποῖοι εὔχονται ἐξ ὀνόματος τοῦ λαοῦ, ὡς συνδετικὸς κρίκος κλήρου καὶ λαοῦ, ὑπογραμμίζουν τὸ γεγονὸς τῆς Θείας Εὐχαριστίας ὡς ἔργον τοῦ λαοῦ (λειτουργία) κατ' ἐξοχίαν.

Κάθε εὐχαριστιακὴ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπο σύναξη καὶ μὲ τὴν παρουσία ὄλων τῶν τάξεων καὶ λειτουργημάτων συνιστᾶ μία πλήρη Ἐκκλησία ὡς ἔκφραση τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Καθὼς δὲν εἶναι δυνατό νὰ ὑπάρξει μία εὐχαριστιακὴ σύναξη μέσα στὴν Ἱστορία γιὰ ὅλη τὴν οἰκουμένη, οἱ πολλὲς τοπικὲς εὐχαριστιακὲς κοινότητες συνιστοῦν καὶ πολλὲς τοπικὲς Ἐκκλησίες πού δὲν ἀποτελοῦν ἀθροιστικὰ μέρη μίας ἐνιαίας Ἐκκλησίας μὲ ἐντοπισμένο κέντρο ἀλλὰ ταυτίζονται πλήρως, ὡς ἰσοδύναμες καὶ ὁμοούσιες κοινότητες, μὲ τὴν μία καὶ μοναδικὴ Ἐκκλησία τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Παρὰ τὴν πολλαπλότητα καὶ ποικιλία στὴ φαινομενολογία τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία διότι μία εἶναι καὶ ἡ Θεία Εὐχαριστία πού πραγματώνει τὸ πλήρες Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπο Θεία Εὐχαριστία παρέχει τὴν πληρότητα κάθε τοπικῆς Ἐκκλησίας.

TINA ME ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ;

29. Πῶς παρανοήθηκε τό κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ;

Πρωτ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου,
Ἐφημ. Ἰ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Παλαιοῦ Φαλήρου, Ἰ.Μ. Νέας Σμύρνης

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ τοῦ Ἰησοῦ εἶναι κατεξο-
χὴν τό κήρυγμα τῆς βασιλείας τοῦ
Θεοῦ. Καί γι' αὐτό ἡ νεότερη κριτική
ἔρευνα στήν προσπάθειά της νά τό κα-
τανοήσει καί νά ἀναπαραστήσει τήν
εἰκόνα τοῦ «ἱστορικοῦ Ἰησοῦ» ἔφθασε
μέχρι τοῦ σημείου νά παρανοήσει τή
μορφή καί τό κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ. Εἰδι-
κότερα, ἡ δυτική ἔρευνα τοῦ περασμέ-
νου αἰώνα –μέ βάση τίς ἀτομικές ἐκτι-
μήσεις καί ὑποκειμενικές τοποθετήσεις
τῶν εἰσηγητῶν ἔναντι τοῦ κηρύγματος
τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ– κατέληξε νά
προτείνει τέσσερις τύπους τοῦ Ἰησοῦ!

α. Ὁ ἀποκαλυπτικός τύπος. Ξεκι-
νοῦσε ἐσφαλμένα ἀπό τήν ἀναγκαιότη-
τα τῆς διάκρισης μεταξύ τοῦ ἱστορικοῦ
γεγονότος τῆς παρουσίας τοῦ Ἰησοῦ καί
τῆς ἐρμηνείας αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἀπό
τή χριστιανική κοινότητα. Ὁ Ἰησοῦς
διακηρύττει τήν ἐγγύς προσδοκία τοῦ
τέλους, χαρακτηριστικό τῆς ἰουδαϊκῆς
ἀποκαλυπτικῆς, καί τήν ἐγγύτητα τῆς
βασιλείας τοῦ Θεοῦ μέ τό κάλεσμα γιά
μεταστροφή. Σκιαγραφεῖται ὡς ὁ προ-
φήτης τῶν τελευταίων ἡμερῶν, ἀφοῦ
«πεπλήρωται ὁ καιρός καί ἤγγικεν ἡ βα-
σιλεία τοῦ Θεοῦ» (Μκ. 1,15).

β. Ὁ Ἰησοῦς ὡς διδάσκαλος τῆς σο-
φίας. Μιά διαφορετική μή-ἀποκαλυπτι-
κή κατανόηση τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἐκεῖνη
τοῦ σοφοῦ ἢ τοῦ διδάσκαλου τῆς Τορά.
Ὁ G. E. Lessing σκιαγραφεῖ τόν Ἰησοῦ
ὡς θεῖο διδάσκαλο πού ἐμφανίζεται γιά

νά καθοδηγήσει τό ἀνθρώπινο γένος μέ-
σα ἀπό τούς τρεῖς πυλώνες: τῆς φυσικῆς
θρησκείας (δηλ. τοῦ Θεοῦ), τῆς ἀρετῆς
καί τῆς ἀθανασίας. Χρησιμοποιεῖται ἡ
εὐαγγελική παράδοση γιά τόν χαρακτη-
ρισμό τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τούς μαθητές του
ὡς «ραββί» ἢ «διδάσκαλος».

γ. Ὁ παύλειος-λουθηρανικός τύπος. Ἡ
θεώρηση αὐτή ξεκινᾷ ἀπό τήν ἀρχή ὅτι
δέν ὑπάρχει ἓνα μόνο τμήμα τῶν ἠθικῶν
ὁδηγιῶν τοῦ Ἰησοῦ, πού μπορεῖ νά θεω-
ρηθεῖ ἀπόλυτα μοναδικό ἐντός τοῦ Ἰου-
δαϊσμοῦ. Τό κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ βρίσκε-
ται στή σειρά ἑνός ἀνεξάρτητου μηνύμα-
τος, μιᾶς σύλληψης πού δέν μπορεῖ πλέ-
ον νά προέρχεται ἀπό ἰουδαϊκές ὑπο-
σχέσεις. Γιά τήν κατανόηση τοῦ μηνύμα-
τος τοῦ Ἰησοῦ αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ αὐθε-
ντία λείπει ἀπό τούς λόγους τῶν γραμ-
ματέων, ἀλλά διακηρύσσεται στά λόγια
τοῦ Ἰησοῦ (Μτ. 7,29). Ἔτσι, ὁ λόγος τοῦ
Ἰησοῦ γίνεται κλήση σέ ἀπόφαση.

δ) Ὁ Ἰησοῦς ὡς ἐπαναστάτης. Ἀρχικά
ὁ Reimarus (1694-1768) ἦταν τῆς γνώμης
ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχε ἐλπίσει νά διακηρύσσει
ἓναν πολιτικό μεσσία καί νά εἶναι ἰκανός
νά ἰδρύσει μιᾶ κοσμική μεσσιανική βασι-
λεία. Μετέπειτα, ὁ Renan (1823-1892) μέ
τόν γνωστό «Βίο τοῦ Ἰησοῦ» σκιαγρα-
φεῖ τή δεύτερη περίοδο τῆς δράσης τοῦ
Ἰησοῦ ὡς δράση «στόν ὑψηλότατο βαθ-
μό ἐπαναστατικότητας». Αὐτές βέβαια
οἱ ἀπόψεις ἀντανανκλῶν κάποιες ἐποχές
καί δέν διαρκοῦν γιά πάρα πολύ.

Οἱ τοῦ Πεντηκοσταρίου περικοπές ἀπό τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο

Τοῦ Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ,
Ἄναπλ. καθηγητῆ Α.Π.Θ.

ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΜΑΣ παράδοση ὁ κύκλος τῶν λειτουργικῶν ἀναγνωσμάτων ξεκινᾷ ἀπό τό Πάσχα μέ περικοπές ἀπό τόν Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη καί τίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Ὁ πρῶτος πού ἐξηγεῖ αὐτή τήν πράξη εἶναι ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος λέγει τά ἑξῆς: «Οὐκ εἶδες αὐτόν ἀναστάντα τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ σώματος, ἀλλά βλέπεις αὐτόν ἀναστάντα τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς πίστεως· οὐκ εἶδες αὐτόν διά τῶν ὀμμάτων τούτων ἀναστάντα, ἀλλ' ὄφει αὐτόν ἀναστάντα διά τῶν θαυμάτων ἐκείνων. Ἡ γάρ τῶν σημείων ἐπίδειξις χειραγωγεῖ σε πρὸς τήν τῆς πίστεως θεωρίαν... Οὐδεὶς γάρ τῶν ζώντων τελευτήσας μείζονα σημεῖα ἐποίησε μετά τήν τελευτήν, ἐνταῦθα δέ μείζονα καί τῷ τρόπῳ καί τῇ φύσει τά θαύματα μετά ταῦτα ἦν»¹. Οἱ πιστοὶ δηλαδή ἀκούγοντας τίς σχετικές μέ τά θαύματα διηγήσεις τοῦ Ἰωάννου ἀνάγονται στόν Ἀναστάντα Κύριο.

Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἄγιορείτης ἐπίσης ἔχει εἰδική ἀναφορά στό «Διατί ἐν τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου, θεολογικόν ἀναγινώσκειται εὐαγγέλιον», τό «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, δηλαδή, καί ὁ Λόγος ἦν πρὸς τόν Θεόν...». Τό Εὐαγγέλιο αὐτό, λέγει, εἶναι «τό περιέχον τήν ὑψηλὴν θεολογίαν καί τό ἀξίωμα τῆς θεότητος τοῦ Θεοῦ Λόγου· ἵνα δηλαδή ἀποδειχθῇ, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰς ὅλην τήν περίοδον

τῆς ζωῆς του, μάλιστα δέ καί ἐξαιρέτως εἰς τόν καιρόν τοῦ πάθους, καί τοῦ θανάτου καί τῆς ταφῆς του, τοσαύτην συγκατάβασιν μετεχειρίσθη, καί τοσοῦτον ἐκενώθη τῆς ἑαυτοῦ δόξης, ὡς εἶπεν ὁ θεολόγος Γρηγόριος²· καί ἐταπεινώθη διά τήν τῶν ἀνθρώπων ἀγάπην, ὥστε ἐφάνη σχεδόν πῶς ἐγένετο ἔξω ἑαυτοῦ καί ἔξω τοῦ ἀξιώματος τῆς οἰκείας θεότητος· ὅτε δέ ἀνέστη, ἐπανῆλθε πάλιν πρὸς ἑαυτόν, καί εἰς τό πρότερον τῆς ἰδίας θεότητος ἀποκατέστη ἀξίωμα»³.

Ἀπό τό προαναφερθέν κείμενο τοῦ ἁγίου Νικοδήμου διαφαίνεται ὅτι στό πασχαλινὸ μυστήριον κρύβεται ὀλόκληρο τό χριστιανικὸ μυστήριον⁴. Τό πρῶτο μὲν κεφάλαιο τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰωάννου ἀποτελεῖ ὕμνο στό Λόγο τοῦ Θεοῦ, τήν αἰδιότητά του, τό δημιουργικὸ τοῦ ἔργου⁵, τῇ δόξᾳ του πού ἀποκαλύφθηκε μέ τήν ἐνσάρκωσή του καί ὀλοκληρώθηκε μέ τό σταυρό, τήν Ἀνάστασι καί τήν ἐπάνοδό του στόν Πατέρα. Ἐξαίρεται ἐπίσης στό ἀνάγνωσμα τοῦ Πάσχα ἢ κατά χάριν υἰοθεσία «πού ἀπορρέει ἀπό τό σταυρό καί τήν ἀνάστασι τοῦ σαρκωθέντος Λόγου»⁶. Σέ μίαν ἐορτὴ μάλιστα κατά τήν ὁποίαν στή διάρκεια τῆς παννυχίδας γίνονταν οἱ Βαπτίσεις καί ἀκολουθοῦσαν οἱ Μυσταγωγικὲς Κατηχήσεις⁷ ἦταν πολὺ φυσικὸ οἱ νεοφώτιστοι νὰ ἀκοῦν αὐτή τήν ὑψη-

λή θεολογία τοῦ Εὐαγγελιστῆ⁸ καί καθ' ὅλην τή διάρκεια τοῦ Πεντηκοσταρίου νά μορφώνονται μέ τά νοήματα περί ἀληθινοῦ φωτός⁹, περί τελικῆς κρίσης πού ἄρχισε μέ τήν Ἐνσάρκωση¹⁰, περί τοῦ Χριστοῦ ὡς ἀναστάσεως καί ζωῆς¹¹.

Κατά τό ἰσχύον σύστημα πού ἀποτυπώνει τήν πράξη τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ περικοπές εἶναι σέ συνεχές κείμενο ἀπό τό πρῶτο, δεύτερο καί τρίτο κεφάλαιο τοῦ Ἰωάννου. Τήν Τρίτη ὁμως τῆς Διακαινησίμου διαβάζεται τό Ε' ἑωθινό ἀπό τό Κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιο πού ἀναφέρεται στό γεγονός τῆς ἐμφάνισης τοῦ Κυρίου στούς δύο ἐκ τῶν μαθητῶν πού πορεύονταν εἰς Ἐμμαούς¹². Αὐτό τό περίεργο φαινόμενο ἴσως ὀφείλεται σέ σύναξη πού πιθανόν γινόταν στήν κώμη Ἐμμαούς κατά τήν Τρίτη τῆς Διακαινησίμου. Μπορεῖ ἐπίσης νά ὀφείλεται σέ παρερμηνεία τοῦ στίχου 21 «*τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο*». Ἐδῶ ἐννοεῖ ἀπό τήν Παρασκευή καί σέ κάθε περίπτωση δέν ἔχει σχέση μέ τήν Τρίτη ἡμέρα τῆς Διακαινησίμου. «*Ἀπό τό συνεχές κείμενο τοῦ Ἰωάννου πού διαβάζεται ἀπό τήν Κυριακή τοῦ Πάσχα μέχρι τήν Τετάρτη τῆς Διακαινησίμου (α' 1-17 καί 35-52) λείπει ἀκριβῶς μιᾶ περικοπή (α' 29-34 «...βλέπει ὁ Ἰωάννης... ἐώρακα καί μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ»)*, πού ἀντιστοιχεῖ στήν Τρίτη τῆς Διακαινησίμου καί πού προφανῶς διαβαζόταν κατ' αὐτήν πρὶν ἀντικατασταθεῖ ἀπό τήν περικοπή τοῦ Λουκᾶ. Γιατί ἔγινε αὐτή ἡ ἀλλαγῆ, δέν μπορούμε νά ξέρουμε, τουλάχιστον μέ τά στοιχεῖα πού μέχρι τώρα μάς εἶναι γνωστά¹³. Εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα προβλέπεται καί κατά τόν Ἑσπερινό τῆς Δευτέρας τῆς Διακαινησίμου¹⁴.

Τίς ἔξι ἀπό τίς ἑπτὰ Κυριακές τοῦ Πεντηκοσταρίου πού ἀκολουθοῦν μέχρι τήν Πεντηκοστή, ἀλλά καί τίς μεταξύ των καθημερινές διαβάζοντας πάλι σέ συνεχές κείμενο περικοπές ἀπό τόν Ἰωάννη. Κάποιες μάλιστα Κυριακές εἶναι γνωστές ἀπό τήν περικοπή πού διαβάζεται. Ἔτσι τήν Κυριακή τοῦ Θωμᾶ λέγεται ἡ σχετική περικοπή τῆς ἐμφάνισης τοῦ Χριστοῦ στούς μαθητές καί τό Θωμᾶ¹⁵ «*οὔσης ὀψίας, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων*»¹⁶. Ἀπό τόν Ὁρθρο αὐτῆς τῆς Κυριακῆς ἀρχίζει καί κατὰ τό Πεντηκοστάριο ἡ ἀνακύκληση καί τῶν Ἑωθινῶν Εὐαγγελίων, τῶν ἀναστασίμων δηλαδή περικοπῶν ἀπό τοὺς τέσσερις Εὐαγγελιστές πού κατὰ ἀρχαία παράδοση διαβάζονταν τό Πάσχα, ἀλλά καί τίς Κυριακές¹⁷, ἀρχῆς γενομένης ἀπό τήν Κυριακή τῶν Ἁγίων Πάντων μέχρι τήν Ε' Κυριακή τῶν Νηστειῶν¹⁸. Ἀπό τά ἔνδεκα Ἑωθινά πού ὑπάρχουν στή βυζαντινὴ λειτουργικὴ παράδοση τά πέντε τελευταῖα εἶναι ἀπό τό 20^ο καί 21^ο κεφάλαιο τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου. Κατά τή διάρκεια τοῦ Πεντηκοσταρίου τά Ἑωθινά δέν ἐναλλάσσονται μέ ἀπόλυτη σειρά, ἀλλά μετατίθενται. Αὐτό ὀφείλεται «*στήν προσπάθεια νά ἀναγνωσθοῦν ὅλα κατὰ τήν περίοδο αὐτή καί στό νά μήν ἀναγνωσθεῖ μέχρι τῆς Ἀναλήψεως ἑωθινόν εὐαγγέλιον δηλοῦν ἢ ἱστοροῦν τήν ἀνάληψιν*», κατὰ τή διάταξη τοῦ Εὐαγγελισταρίου¹⁹. Τά ἀπό τόν Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη Ἑωθινά διαβάζονται τό ζ' στόν Ὁρθρο τῆς Κυριακῆς τῆς Σαμαρείτιδος, τό η' τοῦ Τυφλοῦ, τό ι' τῶν ἁγίων Πατέρων, τό θ' στή Λειτουργία τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ καί τό ια' στή Λειτουργία τοῦ πρό τῆς Πεντηκοστῆς Σαββάτου²⁰.

Ἐπανερχόμεθα στή Λειτουργία τῆς Γ' Κυριακῆς ἀπό τοῦ Πάσχα, αὐτῆ τῶν Μυροφόρων, κατά τήν ὁποίαν διαβάζεται περικοπή ἐκ τοῦ κατά Μᾶρκον Εὐαγγελίου²¹, ἡ ὁποία ἀναφέρεται στό γεγονός τῆς ἀπό τόν εὐσχήμονα βουλευτή Ἰωσήφ τόν ἀπό Ἀριμαθαίας ζήτησης τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τόν Πιλάτο, καθώς ἐπίσης στό γεγονός τῆς μέ ἀρώματα μετάβασης τῶν Μυροφόρων γυναικῶν «ἐπί τό μνημεῖον ἀνατειλαντος τοῦ ἡλίου». Αὐτό ὀφείλεται ἀφ' ἑνός σέ μία προσπάθεια σύνδεσης τῶν δύο πρώτων Κυριακῶν μέ τό θέμα τοῦ Πάσχα καί ἀφ' ἑτέρου στό ὅτι αὐτή τήν Κυριακή, κατά τό τυπικό τῆς Ἁγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως, τιμᾶται ἡ «*μνήμη τῶν δικαίων Ἰωσήφ τοῦ ἀπό Ἀριμαθαίας καί Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς καί τῶν λοιπῶν μαθητριῶν τοῦ Κυρίου*»²². Στό Συναξάριο μνημονεύεται καί ὁ Νικόδημος, ὁ «*νυκτερινός μαθητής*»²³. Θά μπορούσε βεβαίως νά ἀναγνωσθεῖ ἡ ἀντίστοιχη περικοπή ἀπό τόν Ἰωάννη. Τοῦτο δέν ἔγινε «*ἴσως γιατί ἡ ἀφήγηση τοῦ Μάρκου εἶναι πιό συνοπτική (ἔστω καί ἂν δέν μνημονεύεται ὁ Νικόδημος). Ἴσως καί γιατί ἀπό τόν Ἰωάννη δέν ἀναφέρονται οἱ μυροφόρες γυναῖκες, ἀλλά μόνο ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή*»²⁴. Σύμφωνα πάντως μέ τό Ἱεροσολυμιτικό Κανονάριο (5^ο-7^ο αἰ.) τήν Κυριακή αὐτή στή Ἱεροσόλυμα διαβαζόταν ἡ περικοπή 2, 1-11 πού ἀναφέρεται στό γάμο τῆς Κανᾶ²⁵. Τό ἀνάγνωσμα αὐτό κατά τήν κωνσταντινουπολιτική παράδοση τό βρίσκομε στή Λειτουργία τῆς Δευτέρας τῆς Β' Ἑβδομάδος τοῦ Πεντηκοσταρίου.

Κατά τίς τρεῖς ἐπόμενες Κυριακές τέταρτη, πέμπτη καί ἕκτη διαβάζονται οἱ ἀντίστοιχες περικοπές πού ἔδωσαν καί

τό ὄνομα στίς ἡμέρες αὐτές, δηλαδή τοῦ παραλύτου τῆς Βηθεσδά²⁶, τῆς Σαμαρείτιδος²⁷ καί τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ²⁸. Στήν Ἱεροσολυμιτική παράδοση τήν τέταρτη Κυριακή διαβάζεται ἡ περικοπή τῆς Σαμαρείτιδος, τήν πέμπτη πάλι τό ἡμισυ τῆς ὡς ἄνω περικοπῆς²⁹ καί τήν ἕκτη ἡ περικοπή Ἰω. 2, 12-25 πού ἀναφέρεται στήν ἀπό τόν Ἰησοῦ ἐκδίωξη τῶν ἐμπόρων ἀπό τό Ναό, προφανῶς γιατί ὑπάρχουν ὑπαινιγμοί γιά τήν ἀνάστασή του, ὅπως «*λύσατε τόν ναόν τοῦτον, καί ἐν τρισίν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν*»³⁰.

Τό ἰδιαιτέρο χαρακτηριστικό στίς καί σήμερα ἀναγιγνωσκόμενες περικοπές τῶν ὡς ἄνω τριῶν Κυριακῶν, οἱ ὁποῖες μάλιστα δέν ἀκολουθοῦν τό σύστημα τῆς συνεχοῦς ἀνάγνωσης ἀλλά αὐτό τῆς κατ' ἐκλογήν, εἶναι ὅτι κάνουν λόγο γιά θέματα πού ἀφοροῦν στό νερό. Τοῦτο συμβαίνει πιθανόν ἐξ ἐπιδράσεως τῆς ἐορτῆς τῆς Μεσοπεντηκοστῆς καί τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπου ὁ Κύριος παρουσιάζεται ὡς πηγῆ τοῦ ζῶντος ὕδατος³¹. Ἡ ἀναφορά αὐτή στό νερό παραπέμπει καί στό Βάπτισμα τῶν κατηγουμένων τήν περίοδο τοῦ Πάσχα «*ἡ καί πρὸς τήν διακίρηξιν τῆς θεότητος ἢ τῆς μεσσιακῆς ιδιότητος τοῦ Χριστοῦ, ἐν ἀναφορᾷ πάλιν πρὸς τάς κατηγήσεις τῶν νεοφωτίστων*»³². Ἰδιαιτέρα γιά τήν Ε' Κυριακή, ἐπειδή στό χφ. Sinaiticus Graecus 150, κανονάριο-λεξιονάριο, τοῦ 11ου αἰ., κυπριακῆς προέλευσης, ὡς Κυριακή τῆς Σαμαρείτιδος θεωρεῖται ἡ Γ' Κυριακή τῆς Σταυροπροσκυνήσεως³³, διατυπώθηκε ἡ ἄποψη ὅτι «*ὑπάρχει ἓνας ἄδηλος συσχετισμός μεταξὺ τῆς δίψας τοῦ Χριστοῦ παρά τό φρέαρ τοῦ Ἰακώβ κατά τήν ἕκτη ὥρα καί τῆς δίψας τοῦ Χριστοῦ κατά τή φρικτή ὥρα τῆς σταυρώσεώς Του*»³⁴.

Πρίν περάσουμε στην Ζ΄ Κυριακή από τοῦ Πάσχα, νά ἐπισημάνουμε ὅτι κατά τήν ἑορτή τῆς Ἀναλήψεως πού προηγεῖται, στή θεία Λειτουργία διαβάζεται περικοπή ἀπό τό κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιο³⁵. Καί τοῦτο διότι ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης δέν ἀναφέρει αὐτό τό γεγονός. Κατά τήν Ζ΄ Κυριακή τιμᾶται ἡ μνήμη τῶν 318 Πατέρων τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Πρόκειται περί ἑορτῆς πού μεταφέρθηκε ἀπό τήν 29 Μαΐου πού ἑορταζόταν κανονικά στήν πλησιέστερη Κυριακή. Ἐπελέγη ἡ Ζ΄ Κυριακή τοῦ Πεντηκοσταρίου προφανῶς διότι ἦταν κενή ἑορτολογικοῦ περιεχομένου. Ἡ Εὐαγγελική περικοπή εἶναι ἀπό τόν ἀναγνωσκόμενο αὐτήν τήν περίοδο Εὐαγγελιστή Ἰωάννη καί συγκεκριμένα ἕνα ἀπόσπασμα ἀπό τήν ἀρχιερατική προσευχή³⁶. Ὁ Κύριος δέεται γιά τήν Ἐκκλησία Του, οἱ μαθητές του ἀναγνωρίζουν καί πιστεύουν ὅτι ἀπεστάλη ἀπό τό Θεό Πατέρα στόν κόσμον γιά νά φανερώσει τό ὄνομά Του καί «ἵνα ὧσιν ἕν»³⁷. Ὅλοι σώθηκαν ἐκτός ἀπό ἕνα, τόν «υἱόν τῆς ἀπωλείας»³⁸, τόν Ἰούδα δηλαδή καί τόν ἐξομοιωθέντα μέ αὐτόν Ἄρειο³⁹. Ἔτσι λοιπόν ἐξηγεῖται καί ἡ ἐπιλογή αὐτῆς τῆς περικοπῆς γιά τήν ὡς ἄνω Κυριακή τοῦ Πεντηκοσταρίου, ἡμέρα κατά τήν ὁποῖαν

ἐνθυμούμαστε ὅτι «τῶν ἁγίων Πατέρων ὁ χορός, ἐκ τῶν τῆς οἰκουμένης περάτων συνδραμών, Πατρός καί Υἱοῦ καί Πνεύματος Ἁγίου, μίαν οὐσίαν ἐδογματίσεν καί φύσιν· καί τό μυστήριον τῆς θεολογίας τρανώς παρέδωκε τῇ Ἐκκλησίᾳ»⁴⁰.

Τήν ὄγδοη καί τελευταία Κυριακή, αὐτήν τῆς Πεντηκοστῆς, στή θεία Λειτουργία διαβάζεται ἡ περικοπή πού ἀναφέρεται στήν ἐσχάτη ἡμέρα, στά ὅσα λέγει ὁ Ἰησοῦς «περί τοῦ Πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν», καί στό ὅτι ὁ Χριστός εἶναι τό φῶς τοῦ κόσμου· ὅποιος δέ τόν ἀκολουθεῖ «ἔξει τό φῶς τῆς ζωῆς»⁴¹.

Ἡ θεοκίνητος λοιπόν, κατά τόν ὕμνο-γράφο, λύρα τῶν οὐρανίων ὠδῶν⁴² καί θεατῆς τῶν ἀρρήτων ἀποκαλύψεων⁴³ ἅγιος, ἔνδοξος, ἀπόστολος καί Εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ὁ ἀρχηγός τῆς θεολογίας⁴⁴ μᾶς δίδει τή δυνατότητα μέσα ἀπό τή θεία Λατρεία, κυρίως τῆς περιόδου τοῦ Πεντηκοσταρίου, νά γνωρίσουμε «τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας τόν ἀπόκρυφον λόγον»⁴⁵, νά ἀναζητήσουμε τήν ὁδόν τῆς ἀγάπης, τῆς ἀλήθειας καί τοῦ φωτός τοῦ ἀληθινοῦ, νά τρεφόμεθα ἀπό τόν οὐράνιον ἄρτον καί θεολογοῦντες νά διατρανώσουμε τήν σάρκωση τοῦ Λόγου καί τῆς Ἁγίας Τριάδος τήν Ὁρθοδοξίαν⁴⁶.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ... Καί τίνος ἔνεκεν αἱ Πράξεις ἐν τῇ Πεντηκοστῇ ἀναγινώσκονται, PG 51, 105-106, 108.

2. Λόγος ΛΗ΄, Εἰς τά Θεοφάνεια, εἴτουν Γενέθλια τοῦ Σωτῆρος, PG 36, 325C «Ἦ τῆς καινῆς μίξεως! ὧ τῆς παραδόξου κράσεως! ὁ ὦν γίνεται καί ὁ ἄκτιστος κτίζεται καί ὁ ἀχώρητος χωρεῖται, διά μέσης ψυχῆς νοεραῶς μεσι-

τευούσης θεότητι, καί σαρκός παχύτητι. Καί ὁ πλουτίζων πτωχεύει· πτωχεύει γάρ τήν ἐμήν σάρκα, ἵνα ἐγὼ πλουτήσω τήν αὐτοῦ θεότητα. Καί ὁ πλήρης κενοῦται· κενοῦται γάρ τῆς ἑαυτοῦ δόξης ἐπί μικρόν, ἵνα ἐγὼ τῆς ἐκείνου μεταλάβω πληρώσεως».

3. Συμβουλευτικόν Ἐγχειρίδιον, ἤτοι περὶ φυλακῆς τῶν πέντε αἰσθήσεων, ἐκδ. Σ. Ν.

Σχοινᾶ, Ἐν Βόλῳ 1969, σσ. 173-174.

4. J. DANIELOU, Ἁγία Γραφή καὶ Λειτουργία. Ἡ βιβλική θεολογία τῶν Μυστηρίων καὶ τῶν ἑορτῶν κατὰ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας [Βασικὲς Ἀγιογραφικὲς Μελέτες, 3], Ἀθήνα 1981, σ. 302.

5. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστὴν, Ὀμιλία 3, PG 59, 39. Βλ. καὶ Σ. ΑΓΟΥΡΙΔΗ, Βιβλικὲς Μελέτες, Ἀθήνα 1993, σσ. 66-67.

6. Ι. Γ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ (Πρωτ.), Ἐρμηνεῖα Περικοπῶν Ἰωάννειας Γραμματείας, ἐκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 2008, σσ. 173-211.

7. Γιά τὸ βαπτισματικὸ χαρακτῆρα τοῦ Πάσχα βλ. Γ. ΦΙΛΙΑ, «Τὰ ἀγιογραφικὰ ἀναγνώσματα τοῦ Τριωδίου καὶ τοῦ Πεντηκοσταρίου», ἐν Ἱερουργεῖν τὸ Εὐαγγέλιον. Ἡ Ἁγία Γραφή στὴν Ὁρθόδοξη Λατρεία, σσ. 220-221. Π. ΣΚΑΛΤΣΗ, «Ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα», ἐν Τὸ Χριστιανικὸν Ἑορτολόγιον, σ. 104. Α. SCHEMANN, Ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος. Λειτουργικὴ μελέτη τοῦ Βαπτίσματος, μτφρ. Ἰωσήφ Ροηλίδης, ἐκδ. «Δόμος», Ἀθήνα 1998, σ. 9.

8. Ι. Δ. ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΥ, Εἰσαγωγή στὴν Καινὴ Διαθήκη, ἐκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 2007, σσ. 180-181.

9. Ἰω. 1, 9.

10. Ἰω. 3, 17. Βλ. καὶ Σ. ΑΓΟΥΡΙΔΗ, Βιβλικὲς Μελέτες, σ. 66.

11. Ἰω. 11, 25-26. Βλ. καὶ ΙΕΡΟΘΕΟΥ (Μητρ. Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου), Ἐμπειρικὴ Δογματικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τίς παραδόσεις τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδη, τόμ. Β', Λεβαδεία 2011, σ. 372.

12. Λουκ. 24, 12-35.

13. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Ἀπαντήσεις..., τόμ. Δ', σ. 86.

14. Ἰω. 20, 19-25. Β. ΕΞΑΡΧΟΥ, Τὸ παρ' ἡμῶν ἰσχύον σύστημα βιβλικῶν ἀναγνωσμάτων..., σ. 45.

15. Ἰω. 20, 19-31.

16. Ἰω. 20, 19.

17. Π. Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ, «Τὰ ἑωθινὰ Εὐαγγέλια», ἐν Ἱερουργεῖν τὸ Εὐαγγέλιον. Ἡ Ἁγία Γραφή στὴν Ὁρθόδοξη Λατρεία, σσ. 279-304. Βλ. καὶ Λειτουργικὲς Μελέτες II, ἐκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 2009, σσ. 273-293.

18. Γ. ΡΗΓΑ, Τυπικόν, σ. 82.

19. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Ἀπαντήσεις..., τόμ. Δ', σ. 118.

20. Γ. ΡΗΓΑ, Τυπικόν, σ. 82. Π. Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ, «Τὰ ἑωθινὰ Εὐαγγέλια», ἐν Ἱερουργεῖν τὸ

Εὐαγγέλιον. Ἡ Ἁγία Γραφή στὴν Ὁρθόδοξη Λατρεία, σ. 284. Βλ. καὶ Λειτουργικὲς Μελέτες II, σ. 280.

21. Μάρκ. 15, 43-16, 8.

22. J. MATEOS, *Le Typicon de la Grande Église*, τόμ. II, σ. 114 (14-16).

23. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Ἀπαντήσεις..., τόμ. Δ', σσ. 86-87. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, «Εἰσαγωγή», ὁ.π., σ. 12.

24. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Ἀπαντήσεις..., τόμ. Δ', σ. 87.

25. Κ. Σ. ΚΕΚΕΛΙΑΖΕ (Πρωτ.), ὁ.π., σ. 76.

26. Ἰω. 5, 11-15.

27. Ἰω. 4, 5-42.

28. Ἰω. 9, 1-38. Βλ. καὶ Χ. Κ. ΚΑΡΑΚΟΛΗ, Ἡ θεολογικὴ σημασία τῶν θαυμάτων στοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, ἐκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 1997, σσ. 194-247.

29. Ἰω. 4, 24-42.

30. Ἰω. 2, 19.

31. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Λογικὴ Λατρεία, σσ. 111-114.

32. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, «Εἰσαγωγή», ὁ.π., σ. 14.

33. Α. DMITRIEVSKIJ, *Opisanie liturgitseskich rukopisej*, Κίεβο 1895 (φωτοαναστ. ἀνατύπωση, Hildesheim 1965), τόμ. I., σ. 187.

34. π. Χ. ΝΑΣΣΗ, «Δύο πηγές ὕδατος: τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ καὶ ἡ πλευρὰ τοῦ Χριστοῦ», ἐν Συμβολὴ εἰς τὴν τάξιν τῆς Ὁρθοδόξου Λατρείας, Ἀθήναι Ἰαν.-Μάρτ. 2008, τευχ. 21, σ. 21.

35. Λουκ. 24, 36-53.

36. Ἰω. 17, 1-13.

37. Ἰω. 17, 11.

38. Ἰω. 17, 12.

39. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, «Εἰσαγωγή», ὁ.π., σ. 14. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, Λογικὴ Λατρεία, σ. 124.

40. Δοξαστικὸ Ἑορτῆς.

41. Ἰω. 7, 37-52.

42. β' τροπάριο στιχηρῶν Ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, 8 Μαΐου.

43. α' τροπάριο στιχηρῶν Ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου.

44. Δοξαστικὸ Ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου.

45. γ' τροπάριο στιχηρῶν Ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου.

46. Δοξαστικὸ Ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου.

Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας καί ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος (δ')

Κωνσταντίνου Κορναράκη,
Ἐπίκ. καθηγητῆ Θεολογικῆς Σχολῆς Ε.Κ.Π.Α.

3. Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας ὡς λόγος ζωῆς καί ἐλευθερίας

α. Ἡ ἀντίσταση τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου στόν λόγο τῆς Ἐκκλησίας

Ὁ αὐστριακός νευρολόγος καί ψυχίατρος Victor Frankl, στό περίφημο ἔργο του «Ἀναζητώντας νόημα ζωῆς καί ἐλευθερίας σέ ἓνα στρατόπεδο συγκεντρώσεως»¹, καταγράφει τίς ἐμπειρίες του, ὡς αἰχμάλωτος τέτοιων στρατοπέδων, ἀπό τήν ἐπαφή πού εἶχε μέ τούς συγκρατούμενους του κατά τήν προσπάθειά του νά τούς βοηθήσει νά ἐπιβιώσουν ἀπό τήν ὑπαρξιακή κρίση πού βίωναν ἔναντι τῆς ἀνατροπῆς τῆς ζωῆς τους καί τοῦ ἐνδεχομένου τοῦ θανάτου τους. Ὁ Frankl κινήθηκε σέ δύο βασικούς ἄξονες. Ὁ πρῶτος ἔχει νά κάνει μέ τήν ἀνάγκη νά αἰσθανθεῖ ὁ ἄνθρωπος ὅτι κάποιος ἀναφέρεται σέ αὐτόν καί ἐπισημαίνει τόν ἱαματικό χαρακτήρα τῆς διαπροσωπικῆς σχέσεως. Ὁ δεύτερος ὑπογραμμίζει τή δυνατότητα τοῦ ἀνθρώπου νά ἔχει, μέσα στήν πιό δύσκολη κατάσταση τῆς ζωῆς του, τήν ἐλευθερία τῶν ὅποιων ἐπιλογῶν του. Ὁ Frankl εἰσήγαγε τή μέθοδο τῆς λογοθεραπείας, πού καθοδηγεῖ τόν ἄνθρωπο νά βρῆ σέ νόημα ζωῆς στίς διαπροσωπικές σχέσεις καί τόν ἀλτρουισμό.

Ἡ καθημερινή παρατήρηση ἐπιβεβαιώνει τή λειτουργικότητα τῶν μοντέλων συμβουλευτικῆς ὡς πρός τήν ἀνάγκη τῶν ἀνθρώπων νά ἐξαγορεύσουν ὅ,τι ἀναστέλλει τήν ἐλευθερία τους ἀλλά καί νά προσανατολιστοῦν πρός ἐπιλογές πού, ἐπιτέλους, θά ἱκανοποιοῦν τίς ἀνάγκες τῆς ψυχῆς τους. Ἐπομένως, ἐνῶ οἱ περίοδοι κρίσεων ἐναλλάσσονται μεταξύ τους, τό ἐρώτημα περί ἐλευθερίας, δηλαδή ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου νά ὑπερασπιστεῖ τήν προσωπική του ταυτότητα ἔναντι τῆς ἀπρόσωπης λειτουργίας κοινωνικῶν καί πολιτισμικῶν ρευμάτων, παραμένει ὁ καταλύτης τῶν ἐπιλογῶν του. Αὕτη εἶναι μία καλή εἴδηση γιά τήν Ἐκκλησία, διότι ἀποτελεῖ ἔνδειξη ἀνοικτότητας τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, ὑπό τήν ἔννοια ὅτι οἱ ἀντιστάσεις του στόν λόγο της δέν ὀφείλονται ὑποχρεωτικά σέ ἀπόρριψη τοῦ μηνύματός της, ἀλλά στήν κομφορμιστική ἀντίληψη ὅτι ἡ ζωή ἐκτυλίσσεται ὡς νομοτελειακή ἀλληλουχία καταστάσεων, τήν ὁποία ὁ ἴδιος ἢ ἀδυνατεῖ ἢ δέν ἐπιθυμεῖ νά διαταράξει. Τούτη ἡ ἀντίληψη ἐπιτρέπει τήν ἀπαλλοτρίωση τῆς ἐλευθερίας του ἀπό ὑποκατάστατα ἐλευθερίας, ὅπως τά προϊόντα τοῦ τεχνικοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος προσδιορίζοντας ὅλο καί περισσότερο βασανιστικά τόν τρόπο τοῦ

είναι, καταθλίβει τόν άνθρωπο διότι, ενώ του παρέχει προσωρινές λύσεις στά άδιέξοδά του, στήν πραγματικότητα «θέτει τήν πρωτοβουλία καί τήν προσωπική έκφραση σέ διαθεσιμότητα»².

Άπό τήν άλλη πλευρά, ή άδυναμία του ανθρώπου νά έγερθει άπό τή φθοροποιό ύπνωση του κομφορμισμοϋ που καλλιεργείται στίς σύγχρονες κοινωνίες, άποτελεί αίτία αντιστάσεως του στον διάλογο μέ τήν Έκκλησία. Η κατανόηση τής Έκκλησίας, ως θεσμικοϋ εταίρου τής κοινωνίας, οδηγεί στήν άρνηση ενός θεσμοϋ, ό όποιος μέ τόν δικό του «τεχνικό» λόγο, που είναι «θρησκευτικός» καί «κανονιστικός», ένοχοποιεί τίς έπιθυμίες. Συγχρόνως, όμως, ή θρησκευτική αντίληψη περί Θεοϋ είναι λυτρωτική για τόν άνθρωπο στον βαθμό που του επιτρέπει νά κρίνει καί νά άπορρίπτει τόν εκκλησιαστικό θεσμό μέ όρους τής εγκόσμιας πραγματικότητας. Υπό τήν έννοια αυτή, ό σύγχρονος άνθρωπος αντιμετωπίζει τίς θεολογικές αντιθέσεις, είτε ως ιδεολογικές άποκλίσεις, είτε ως μορφές παθογένειας ενός θρησκευτικοϋ «τεχνικοϋ λόγου», καί έπειδή δέν έχει τή δυνατότητα νά κατανόησει «γιατί», επί παραδείγματι, ό «τεχνικός» λόγος των χριστιανικών Έκκλησιών δέν είναι συμβατός μεταξύ τους, οδηγείται στήν άπόρριψη του εκκλησιαστικοϋ θεσμοϋ.

Στόν χώρο τής Βιοηθικής, ό Η. Tristan Engelhardt έπισημαίνει ότι ή άπόρριψη τής παραδόσεως στον δυτικό κόσμο καί ή διάσπασή του σέ ποικίλες χριστιανικές όμολογίες σήμανε τήν άπόρριψη των προαιώνιων λύσεων των ήθικων διλημμάτων. Έτσι, «τή στιγμή που ή χριστιανική βιοηθική είχε τήν ευκαιρία νά προσφέρει καθοδήγηση στή σύγχρονη πολιτική υγείας, ό Χριστιανισμός δέν ήταν σίγουρος ποιά ήθική νά προτείνει. Ός μόνη συνέπεια ήρθε ή άμφιβολία για τό άν ό Χριστιανισμός είχε καμία σχέση μέ τόν σύγχρονο κόσμο. Καί σαν νά μήν έφθανε αυτό, ή περιρέουσα κουλτούρα είχε λόγους νά τόν θεωρεί σαν άπειλή για μία δημοκρατική καί οργανωμένη κοινωνία»³.

Παρά τό γεγονός, όμως, ότι τά μέλη τής Έκκλησίας επιρρίπτουν στον κοσμικό άνθρωπο τήν ευθύνη αντιστάσεως στον λόγο της, έν τούτοις άποφεύγουν νά άποδεχθούν ή έστω άμελοϋν νά έξετάσουν τό γεγονός μήπως ό κοσμικός άνθρωπος έχει χάσει τήν έμπιστοσύνη του στήν ήθική διάθεση του λόγου αυτοϋ⁴. Στήν περίπτωση αυτή, ή πρόκληση του διαλόγου μέ τόν σύγχρονο άνθρωπο έχει άποδέκτη τή θεολογική αυτοσυνειδησία των μελών της, μέ τό έρώτημα τής άποτυχίας νά μεταγλωττίσουν τό κήρυγμα τής Άναστάσεως στό ύπαρξιακό του ιδίωμα.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. V. FRANKL, Άναζητώντας νόημα ζωής καί έλευθερίας, σέ ένα στρατόπεδο συγκεντρώσεως, μτφρ. Τ. Εϋδόκας - Κίκα Χριστοφίδου, έκδ. Ταμασός, Άθήνα 1979.
2. ΣΠ. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, Η Παθολογία του Λόγου, έκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1974, σ. 100.
3. Η. Τ. ENGELHARDT, Τά Θεμέλια τής Βιοηθικής, Μία χριστιανική θεώρηση, μτφρ. Πολυξένη Τσαλίκη - Κιόσογλου, έκδ. Άρμός 2007, σ. 59.
4. Πρβλ. ΣΠ. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, Η Παθολογία του Λόγου, σ. 8.

21. Κατήχηση δόγμα καί «έποπτεία» (β)

Ἄλεξάνδρου Σ. Καριώτογλου,
Δρος Θεολογίας

Ο ἍΓΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ὁ Σιναΐτης στό βιβλίο του «Ὁδηγός» καί σέ μία ἐρώτηση κάποιου «ἐάν ἐρωτῶμαι περί πίστεως ὑπό αἰρετικῶν καί οὐκ ἐπίσταμαι δογματίσαι τί ποιήσω;» ἀπαντᾷ: «Οὐ μόνον σοί τῷ μή ἐπισταμένῳ κίνδυνος, ἀλλά καί τοῖς ἐπισταμένοις τό περί πίστεως λαλεῖν. Εἶπέ οὖν τῷ ἐρωτῶντι σέ. Ἐγώ ἄνθρωπος ἰδιώτης εἰμί· ἀλλά ἐάν ἄρα καί ἐν ἀληθείᾳ τήν ἀλήθειαν ἐπιζητήης, ἐλθέ πρός τήν Ἐκκλησίαν, κάκει μανθάνεις τήν εὐσέβειαν». Ἡ «εὐσέβεια» λοιπόν, δηλαδή ἡ ἀλήθεια τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς εἶναι δυνατό νά διδαχθεῖ μέσα ἀπό τήν ἐκκλησιαστική ζωή καί πράξη καί εἶναι λιγότερο ὑπόθεση σπουδαστηρίου. Ὁ ἅγιος Ἀναστάσιος δέν ἀρνεῖται τό σπουδαστήριον, ἀλλά τό θεωρεῖ δύσκολο καί ὁπωσδήποτε ὄχι γιά «ἰδιῶτες», δηλαδή γιά μή εἰδικούς. Ἡ ἐκκλησιαστική καί λατρευτική εὐκαιρία ἐποπτείας τῆς ἐν Χριστῷ ἀλήθειας ἀποτελεῖ ἕναν λιγότερο δύσβατο τρόπο εἰσόδου στό μυστήριον τῆς σωτηρίας. Ἡ σύνθεση θεωρίας καί πράξης, τῶν δογμάτων καί τῆς βίωσης τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς μέσα στήν Ἐκκλησία μπορεῖ νά φέρει ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἐποπτεία στό δρόμον τῆς σωτηρίας, αὐτό δηλαδή στό ὁποῖο στοχεύει ἕνας κατηχητής κατά τήν ἐξέλιξιν τοῦ ἔργου του. Ἀναφέρει χαρακτηριστικά ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «Ἔτσι

πρέπει νά βγαίνουμε ἀπό ἐδῶ (ἀπό τήν Ἐκκλησία), ὅπως ἀκριβῶς ἀπό ἱερά ἄδυστα, σάν νά κατεβαίνουμε ἀπό τοῦς ἴδιους τοῦς οὐρανοῦς, ἀφοῦ γίναμε συνεσταλμένοι, φιλόσοφοι στή σκέψη, κάνοντες καί λέγοντες τά πάντα μέ τάξιν. Καί ἡ γυναίκα, ὅταν βλέπει τόν ἄνδρα τῆς νά ἀποχωρεῖ ἀπό τή σύναξιν τῶν πιστῶν, καί ὁ πατέρας τό γιό καί ὁ γιός τόν πατέρα του καί ὁ ὑπηρέτης τόν κύριόν του καί ὁ φίλος τόν φίλον καί ὁ ἐχθρός τόν ἐχθρόν του, ἄς λαβαίνουν γνώσιν τῆς ὠφέλειας πού παίρνομε ἀπό ἐδῶ. Καί θά τήν διαπιστώσουν, ἄν βλέπουν ὅτι ἔχετε γίνε πιο πρᾶοι, πιο στοχαστικοί, πιο εὐλαβεῖς. Σκέψου, ποιά μυσταγωγία ἀπολαμβάνεις σύ πού ἔχεις μνηθεῖ στά μυστήρια τῆς πίστεως, μέ ποιούς συμψάλλεις τόν τρισάγιον ὕμνον. Δίδαξε αὐτοῦς πού εἶναι ἔξω ἀπό τήν Ἐκκλησία ὅτι ἐχόρεψες μαζί μέ τά Σεραφίμ, ὅτι ἀνήκεις στήν οὐράνια πολιτεία, ὅτι γράφτηκες στό χορό τῶν ἀγγέλων, ὅτι συνομίλησες μέ τόν Κύριον, ὅτι βρέθηκες μαζί μέ τό Χριστό»¹. Μέ τήν τελευταία του φράση ὁ ἅγιος πατέρας δείχνει ὅτι ἕνας πού εἶναι «ἔξω ἀπό τήν Ἐκκλησία» μπορεῖ νά διδαχθεῖ ὄχι μόνο ἀκούγοντας τόν κατηχητήν του νά τοῦ διδάσκει ὅσα πρέπει νά δεχτεῖ καί νά ἀγωνιστεῖ νά πιστέψει, ἀλλά ταυτόχρονα καί βλέποντας τόν νά ἐξέρχεται ἀπό τή λατρευτική σύναξιν

«ἀλλοιωμένος», δείχνοντας ότι «συνομίλησε με τόν Κύριο» και ότι «βρέθηκε μαζί με τό Χριστό».

Στό σημείο αυτό άξίζει νά αναφερθεί μία εικόνα πού ό γράφων είχε τήν εύκαιρία νά δει. Στην ένορία μετά τή Θ. Λειτουργία βρέθηκα στην αύλή με μία γνωστή μου, ή όποία συνόδευε ένα νεαρό Άφγανό, δεκαοκτώ χρόνων, ό όποίος είχε ζητήσει νά βαπτισθεί χριστιανός. Τό ζητούσε επίμονα και για τό λόγο αυτό ή κυρία τόν συνόδευσε στό δικό μας ναό για νά κουβεντιάσουμε και νά αποφασιστεί ή κατήχησή του. Όσο διήρκεσε ή Θ. Λειτουργία ό νεαρός δέν μπήκε μέσα στό ναό, αλλά παρακολουθούσε από τήν αύλή. Άρνήθηκε νά μπει στό ναό παρά τήν πρόσκληση πού του έγινε. Χωρίς νά τό γνωρίζει ένιωθε ως κατηχούμενος τής πρώτης Έκκλησίας. Στην αύλή ενός ναού μπορεί νά βρίσκεται κάποιος πού βρίσκεται εκτός της εκκλησίας. Αναφέρεται ότι ή αύλή «μπορεί νά εικονολογεί τήν εμφάνεια τής ψηλαφήσεως τής σωτηρίας, τή θέαση πρός τό καινούργιο, προ-

υποθέτει τήν επίγνωση του μή σώου, του φθαρτού»². Προσπαθώντας λοιπόν ό νεαρός μουσουλμάνος νά αναζητήσει και ψηλαφήσει τήν αλήθεια του Χριστού παρέμενε σέ ένα χώρο ψηλαφήσεως και ταυτόχρονα έβλεπε στό τέλος τους πιστούς νά έξέρχονται, έχοντας συγχρόφι με τά Σεραφίμ κατά τόν ιερό Χρυσόστομο. Τί έντυπώσεις άπεκόμιζε δέν γνωρίζουμε. Εκείνο πού με βεβαιότητα μπορούμε νά έπισημάνουμε είναι ότι ένας κατηχητής, χρησιμοποιώντας τό δόγμα σέ συνδυασμό με τήν έποπτεία, είναι δυνατό νά έπιτύχει στόν κατηχούμενο αυτό πού ό ιερός Χρυσόστομος αναφέρει, ότι δηλαδή «όταν ιδώ κάποιον πού δέν χορταίνει νά επιδίδεται στή λατρεία του Θεού και συγκαταλέγει τήν συνεχή παράλειψη τής προσευχής στίς μεγαλύτερες ζημιές, συμπεραίνω ότι ένας τέτοιος άνθρωπος μπορεί νά άσκήσει κάθε άρετή και νά γίνει ναός του Θεού»³.

Και ένας κατηχούμενος έχει έντονη τήν ανάγκη νά δει κάτι τέτοιο. Όχι μόνο στή θεωρία, αλλά και στην πράξη.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ιωάννου Χρυσοστόμου, Πρός μή άπαντήσαντες εις σύναξιν, ΡG 51,179.
2. Δ. Μαυρόπουλος, Διερχόμενοι διά του ναού, έκδ. Δόμος, Άθήνα 2009, σ. 35.
3. Ιωάννου Χρυσοστόμου, Περί προσευχής, Λόγος Α΄, ΡG 50,776.

Ἄρχιμ. Νικοδήμου Εὐσταθίου,
Πρωτοσυγγέλλου Ἱ. Μ. Χαλκίδος

(Ματθ. 6, 22-33)

[22 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστίν ὁ ὀφθαλμός. ἐάν οὖν ἦ ὁ ὀφθαλμός σου ἄπλοῦς, ὅλον τό σῶμά σου φωτεινόν ἔσται· 23 ἐάν δέ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἦ, ὅλον τό σῶμά σου σκοτεινόν ἔσται. εἰ οὖν τό φῶς τό ἐν σοί σκότος ἐστίν, τό σκότος πόσον. 24 Οὐδείς δύναται δυσί κυρίοις δουλεύειν· ἢ γάρ τόν ἕνα μισήσει καί τόν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνός ἀνθεξεται καί τοῦ ἐτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καί μαμωνᾷ. 25 Διά τοῦτο λέγω ὑμῖν, μή μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε [ἢ τί πίητε], μηδέ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε· οὐχί ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστίν τῆς τροφῆς καί τό σῶμα τοῦ ἐνδύματος; 26 ἐμβλέψατε εἰς τά πετεινά τοῦ οὐρανοῦ ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδέ θερίζουσιν οὐδέ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καί ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχί ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; 27 τίς δέ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπί τήν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; 28 καί περί ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τά κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδέ νήθει· 29 λέγω δέ ὑμῖν ὅτι οὐδέ Σολομών ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. 30 εἰ δέ τόν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καί αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεός οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; 31 μή οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν; ἢ, τί πίωμεν; ἢ, τί περιβαλώμεθα; 32 πάντα γάρ ταῦτα τά ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδεν γάρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων. 33 ζητεῖτε δέ πρῶτον τήν βασιλείαν καί τήν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καί ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν].

ΤΟ ΚΥΡΙΑΡΧΟ καί ἐλπιδοφόρο θέμα τοῦ Εὐαγγελίου αὐτῆς τῆς Κυριακῆς εἶναι ὅτι ὁ Χριστός μᾶς ἐλευθερώνει ἀπό τήν καθημερινή ἀγχώδη μεριμνα, ἢ ὁποῖα σχετίζεται μέ τήν ἀνασφάλεια καί τόν φόβο, ἐνδεικτικά τῆς ἀπουσίας τῆς πίστεως ἢ τῆς παρουσίας τῆς ὀλιγοπιστίας. Μποροῦν μάλιστα ἄφοβα

νά χαρακτηρισθοῦν ὡς οἱ ἀσθένειες τῆς ἐποχῆς.

Αὐτές οἱ φοβικές καταστάσεις φαίνεται νά συνυπάρχουν μ' ἐμᾶς καί τίς κουβαλᾶμε ἀπό τή γέννα ἢ τή νεότητά μας, γίνονται μέρος τῆς ὑπάρξεώς μας καί τό πιό τραγικό· καταλήγουμε κάποιες φορές μέχρι καί νά τίς ἀγαπᾶμε.

Ὁ φόβος βέβαια δέν εἶναι πάντοτε κακός ἀπό μόνος του. Συχνά εἶναι ἡ αἰτία νά φερθοῦμε μέ σωφροσύνη καί σύνεση ἢ ἡ εὐκαιρία νά ἐκδηλώσουμε κουράγιο, τόλμη, γενναιότητα καί μιὰ δύναμη ἀναπάντεχη. Ὑπάρχει ὡστόσο ὁ φόβος στήν ἀρρωστημένη του μορφή. Πρόκειται γιά μιὰ σοβαρή ἀσθένεια πού δυστυχῶς μᾶς κατατρῶγει, μᾶς καταναλώνει καί δέν μᾶς ἀφήνει νά ζοῦμε. Ἐντί νά εἶναι ἐρέθισμα γιά δράση καί ἐνέργεια, γίνεται πρόφαση καί δικαιολογία στήν καταθλιπτική ἀπραξία καί τήν ἀδράνεια, καί τελικά μᾶς παραλύει. Τότε μετατρέπεται σέ μή δημιουργικό, ἀλλά ἀμέτρητο ἄγχος. Ὁ Κύριος μᾶς ἔδωσε παραδείγματα, ἀναφέροντας τίς πιό συνήθεις ἀνησυχίες τοῦ ἀνθρώπου: «τί θά φᾶμε ἢ τί θά πιοῦμε ἢ τί θά ντυθοῦμε;» (Ματθ. 6,31). Δέν εἶναι καθόλου τυχαῖο ὅτι τά ἀγαθά, γιά τά ὁποῖα μεριμνοῦμε, ἢ λανθάνουσα γλῶσσα μας τά ὀνομάζει καταναλωτικά, ὄχι ἀναλωσιμα, γιατί ὅπως ἀποδεικνύεται τελικά αὐτά μᾶς καταναλώνουν κι ὄχι ἐμεῖς ἐκεῖνα. Τό ἄγχος ἔγινε ἡ ἀρρώστια τοῦ αἰῶνος. «Ζοῦμε» μέσα στό ἄγχος, καί ἀσφαλῶς ἔτσι δέν ζοῦμε. Μᾶς πνίγουν ἡ ἀγωνία καί ὁ παράλογος φόβος τοῦ ἀγνωστού, πού ἐπέρχεται καί πάντως εἶναι κακό! Ἐνας διαρκῆς φόβος, γιά ὅλα, νά προσμένουμε συστηματικά τό χειρότερο καί νά «ζοῦμε» πάντοτε μέ τό χτυποκάρδι.

Ἄν ὁ κίνδυνος δέν ὑπάρχει, τό ἄγχος τόν ἐπινοεῖ· ἄν ὑπάρχει τόν μεγενθύνει. Τό ἀνήσυχο πρόσωπο ὑποφέρει πάντοτε τά κακά δύο φορές: πρῶτα στήν ὀνομαζόμενη προαίσθηση καί μετά στήν πραγματικότητα. Ἐκεῖνο πού ὁ Ἰησοῦς στό Εὐαγγέλιο καταδικάζει δέν εἶναι

τόσο ὁ ἀπλός φόβος ἢ ἡ δέουσα μερίμνα γιά τό αὔριο, ὅσο ἀκριβῶς αὐτή ἡ ἀγωνία καί ἡ πνευστίαση, τό ἀγκομαχητό. «Μήν ἀνησυχεῖτε», λέει, «γιά τήν αὐριανή ἡμέρα, γιατί ἡ αὐριανή ἡμέρα θά φροντίσει γιά τά δικά της. Ἀρκετό εἶναι γιά τήν κάθε μέρα τό δικό της πρόβλημα» (Ματθ. 6,34). Πηγὴ τῆς ἀμεριμνησίας αὐτῆς, ἡ ἐγνωσμένη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ· «οἶδεν γάρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων».

Τό μήνυμα πού μᾶς προσφέρεται εἶναι νά παύσουμε νά περιγράφουμε τίς δικές μας -διαφορετικοῦ εἴδους- ὁ καθένας φοβίες καί νά ψάξουμε νά βροῦμε τή διεξοδο πού μᾶς προτείνει τό Εὐαγγέλιο, γιά νά τίς νικήσουμε. Τό γιαντρικό συγκεφαλαιώνεται σέ μιὰ λέξη: χαρούμενη ἐμπιστοσύνη στό Θεό, στέρεη πίστη στήν πρόνοια καί στήν ἀγάπη τοῦ οὐρανόσιου Πατρός. Ἡ πραγματική ρίζα, ἡ ἀφετηρία ὄλων τῶν φόβων εἶναι ἐκεῖνη τοῦ νά ξαναβρεθοῦμε μόνοι. Αὐτή διατηρεῖ τή φοβία τοῦ νηπίου, μή τυχόν βρεθεῖ ἐγκαταλειμμένο.

Ὁ Ἰησοῦς μᾶς βεβαιώνει ἀκριβῶς γι' αὐτό, ὅτι δέν θά μᾶς ἐγκαταλείψει. «Ὁ πατήρ μου καί ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με, ὁ δέ Κύριος προσελάβετό με» λέει ἕνας ψαλμός (Ψαλμ. 27,10). Ἄκόμη κι ἄν ὅλοι μᾶς ἐγκατέλειπαν, Ἐκεῖνος ὄχι. Ἡ ἀγάπη Του εἶναι πιό δυνατή ἀπ' τό κάθε τι. Ἡ βασιλεία Του εἶναι ἡ παντοτεινή μας ἀσφάλεια.

Ὁ Ἰησοῦς, ὡς ὁ ἀληθινός Βασιλεὺς καί ἡ ἀσάλευτη καί αἰώνια Βασιλεία, θέλει νά μᾶς ἐλευθερώσει ἀπό τίς φοβίες καί ἐφ' ὅσον τό θέλουμε κι ἐμεῖς, μᾶς ἐλευθερώνει πάντοτε. Ἐκεῖνος ἀφαιρεῖ τό φόβο ἀπό τήν καρδιά ἢ μᾶς βοηθαίει νά τόν ζήσουμε μέ τρόπο νέο, μεταποιώ-

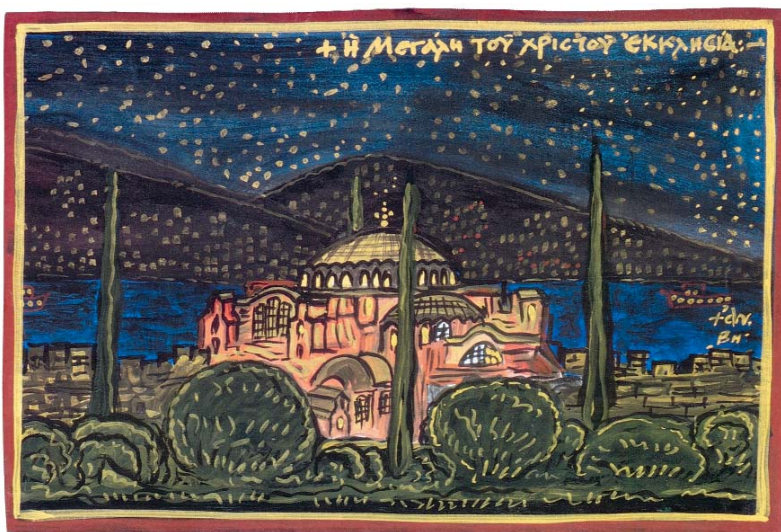
ντας τον σέ γόνιμη εὐκαιρία γιά μᾶς καί εὐεργεσίας γιά τούς ἄλλους.

Ἐκεῖνος θέλησε νά ζήσει ὡς ἄνθρωπος καί αὐτήν τήν ἐμπειρία. Στό ὄρος τῶν Ἑλαιῶν, πρίν ἀπό τό πάθος, γράφηκε πώς «ἄρχισε νά γίνεται περίλυπος καί νά ζεῖ τήν ἐπιθανάτια ἀγωνία». Τό κείμενο ὑπαινίσσεται ἀπολύτως τήν ιδέα γιά ἓνα φόβο μοναχικό, σάν ἐκεῖνο πού νοιώθει κανεῖς ἀποκομμένος ἀπό τήν ἀνθρώπινη κοινωνία, σέ μιᾶ μοναξιά ἀπερίγραπτη. Καί θέλησε νά τήν δοκιμάσει ἀκριβῶς γιά νά λυτρώσει καί αὐτήν τήν ὄψη τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. «ἐν ᾧ γάρ πέπονθε αὐτός πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζο-

μένοις βοηθῆσαι» (Ἑβρ. 2, 18).

Ἀπό τήν ἡμέρα ἐκείνη, πού αἱμάτινος κύλισε ὁ ἰδρώτας τῆς ἀγωνίας στό πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου, μπορεῖ μέ τή χάρη Του νά ἀφαιρεθεῖ κάθε δάκρυ ἀπό τά μάτια μας, κάθε δυσβάστακτο φορτίο ἀπό τήν καρδιά μας. Ὁ παθῶν καί ἐκ παθῶν ἐλευθέρωσας ἡμᾶς, δύναται νά δώσει δύναμη στά παραλελυμένα γόνατά μας, νά μᾶς καταστήσει ἀληθινά δημιουργικούς καί ὠφέλιμους, πηγῆ ἐμπνεύσεως, αἰσιοδοξίας, ἐλπίδος καί χαρᾶς γιά τούς ἄλλους.

Ἄρκει, βεβαίως, νά Τόν ἐμπιστευθοῦμε!

Ἡ σύγχρονη ψευδοαγγελολογία

Πρωτ. Βασιλείου Α. Γεωργοπούλου
Λέκτορας Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

ΑΝΗΣΥΧΗΤΙΚΟ φαινόμενο τῆς ἐποχῆς μας, νεοεποχίτικη πρακτική πνευματικῆς σύγχυσης ἀποτελεῖ τό γεγονός ὅτι τά τελευταῖα χρόνια, τόσο στήν Ἑλλάδα ὅσο καί στό ἐξωτερικό ὑπάρχει ἀξανάνομη ἐνασχόληση καί ἀναφορά στούς ἀγγέλους σέ πλήθος νεοεποχίτικων περιοδικῶν, κοσμικῶν ἐντύπων, βιβλίων καί διαδικτυακῶν τόπων, ἀκόμη καί μέ τήν ἔκδοση εἰδικῶν *ad hoc* περιοδικῶν¹.

Δέν εἶναι τυχαῖο τό γεγονός, ὅτι αὐτή ἡ ἔκρηξη ἐνασχόλησης μέ τοὺς ἀγγέλους ἔχει ὀδηγήσει κάποιους ἐτερόδοξους θεολόγους ἐρευνητές νά κάνουν λόγο γιά μία «νέα θρησκεία τῶν ἀγγέλων»², ἡ ὁποία μάλιστα, ὅπως ἔχει ὀρθῶς ἐπισημανθεῖ, δέν χρειάζεται καμμία πίστη στό Θεό³. Σύμφωνα μέ ἄλλη προσέγγιση τό φαινόμενο μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ ὡς μία ἐκκοσμιευμένη μορφή λαϊκῆς θρησκευτικότητας τοῦ δυτικοῦ ἀνθρώπου⁴.

Ἡ ἐνασχόληση αὐτή, βεβαίως, καί στόν ἐλληνικό χῶρο δέν κινεῖται σέ ὀρθόδοξα ἐκκλησιαστικά πλαίσια, ὡς μορφή ὑπενθῆμισης τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας μας γιά τοὺς ἁγίους ἀγγέλους, τό ἔργο τους, τήν ἀποστολή τους κ.λπ. Πολύ δέ περισσότερο, δέ μπορεῖ νά ἐνταχθεῖ οὔτε στά εὐρύτερα χριστιανικά ἀποδεκτά πλαίσια διδασκαλίας σχετικά μέ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους. (Δυστυχῶς ἡ προτεσταντική θεολογία τοῦ 19^{ου} καί 20^{ου} αἰ. ἔχει διάφορες θέσεις περὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων πού, πολλές ἐξ αὐτῶν, κινοῦνται μεταξύ ἄρνησης καί ἀντίθεσης πρὸς τήν ἐκκλησιαστική διδασκαλία)⁵.

Ἀντιθέτως, ἡ ἐνασχόληση μέ τοὺς ἀγγέλους ἄλλοτε ἔχει σαφῶς συγκρητιστικό περιεχόμενο συνδυάζοντας χριστιανικά, ἰουδαϊκά, ἰσλαμικά, ἐξωχριστιανικά καί ἐσωτερικιστικά στοιχεῖα, γεγονός πού θυμίζει ἔντονα χαρακτηριστικά τοῦ ἀρχαίου Γνωστικισμοῦ⁶ καί ἄλλοτε ἔχει εὐδιάκριτα νεοεποχίτικα χαρακτηριστικά⁷, κάτι πού εἶναι καί τό πιό συνηθισμένο, μέ ἀφετηρία καί περιεχόμενο ξεκάθαρα ἀποκρυφιστικό.

Ἡ παρουσία καί ἡ ἀναφορά σέ «ἀγγέλους» εἶναι γνωστή στό χῶρο τοῦ ἀποκρυφισμοῦ καί μάλιστα σέ διαφορετικά ἐπίπεδα. Ἀναφέρεται πολύ χαρακτηριστικά σέ ἀντιπροσωπευτικό ἔργο τοῦ ἀποκρυφιστικοῦ χώρου: «Σπουδαῖος ρόλος ἀποδίδεται εἰς τήν Ἀγγελολογία ὑπό τῆς πρακτικῆς Καββάλας καί ἐν συνεχείᾳ ὑπό τῆς τελετουργικῆς Μαγείας τοῦ δυτικοῦ Ἐσωτερισμοῦ. (...) Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ἡ Ἀγγελολογία ἀποτελεῖ σημαντικόν κρίκον εἰς τήν ἄλυσον τῆς ἐσωτερικῆς παραδόσεως»⁸.

Ἀποκρυφιστικοῦ χαρακτήρα ἀγγελολογία ἔχουμε ἐπίσης στό χῶρο τοῦ Τεκτονισμοῦ, τοῦ μονίμως, ὡς γνωστόν, διαβεβαιούντος, ὅτι δέν ἔχει θρησκευτικό χαρακτήρα, καί μάλιστα, ὅπως ἀναφέρεται σέ ἀντιπροσωπευτικό ἔργο τοῦ χώρου, στά τυπικά μύησης κάποιων ἀνώτερων βαθμῶν. Ἐπιπλέον, σ' αὐτό τό ἔργο, καταγράφονται καί ὀνόματα «ἀγγέλων», πολλά ἀπό τά ὁποῖα προέρχονται ἀπό ἀποκρυφιστικές πηγές, π.χ. τήν Καββάλα, τὸν Ἑρμητισμό ἀλλά καί ἀπό αὐτή τήν ἰσλαμική ἀγγελολογία.

Ἀντιπροσωπευτικά ἀναφέρουμε μόνο ἓνα ὄνομα «ἀγγέλου», μεταξύ τῶν 16, πού ἀναφέρονται στό τεκτονικό ἔργο καί εἶναι ἀποκαλυπτικό: «Ἄριήλ, τό πνεῦμα τοῦ ἀέρος, ὅστις εἰς ἀνώτερον τεκτονικόν βαθμόν συνδέεται μέ τήν ἰδέα τῆς ἀγνότητος. Κατά τούς Μάγους Καββαλιστάς ὁ Ἄριήλ ἀποκαλύπτει κρυμμένους θησαυρούς καί μυστικά τῆς φύσεως»⁹.

Μία ἀκόμη ἀποκρυφιστική πτυχή τῆς παλαιότερης καί σύγχρονης ἀποκρυφιστικῆς «ἀγγελολογίας» σχετίζεται μέ τήν ἀστρολογία. Σύμφωνα μέ τήν ἀστρολογία οἱ μῆνες τοῦ ἔτους, ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, οἱ πλανῆτες, κ.λπ. ἔχουν πνεύματα-ἀγγέλους προστάτες ἢ ταυτοχρόνως ἀπό ἀστρολόγους συσχετίζονται μέ τίς λεγόμενες καρμικές ἀναφορές, σύμφωνα μέ τήν ὁρολογία τοῦ χώρου.

Ἰδιαιτέρως ὁμως, σήμερα, μέ ἓνα ἰδιαιτέρως προσεκτικό καί θελκτικό λεξιλόγιο, ἡ νεοεποχίτικη καί ἀποκρυφιστική ψευδοαγγελολογία στά ἔντυπα τοῦ χώρου της, σέ διαδικτυακούς τόπους, σέ κοσμικά περιοδικά, σέ εἰδικά σεμινάρια πού διοργανώνονται γιά ἐπικοινωνία μέ ἀγγέλους, σέ εἰδικές κάρτες ἀγγέλων, χρησιμοποιεῖ ὀνόματα «ἀγγέλων» πού συναντᾶμε σέ ἀποκρυφιστικούς χώρους.

Ἰδιαιτέρως ὁμως ἡ αἰχμή τοῦ δόρατος τῆς σύγχρονης νεοεποχίτικης καί ἀποκρυφιστικῆς ψευδοαγγελολογίας εἶναι ἡ πρακτική νά παρουσιάζει τούς ἀγγέλους ὄχι ὡς δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ὡς αὐθῦ-

παρκτες πνευματικές-ἀγαθές ὀντότητες προστασίας, ὡς ὀντότητες φωτός καί ἀγάπης, ὡς ἀντικείμενο διαλογισμοῦ, ὡς πηγές ἐνέργειας, ὡς θεϊκές φανερώσεις¹¹. Ἐπιπλέον, γίνεται λόγος γιά παρουσία τέτοιων «ἀγγελικῶν», ὑποτίθεται ὀντοτήτων, στίς λεγόμενες ἐπιθανάτιες ἐμπειρίες, ἢ σχετίζονται ἀκόμα καί μέ ἀνορθόδοξες θεραπείες (π.χ ἀγγελικό ρέικι).

Ἰδιαιτέρως στή νεοεποχίτικη ἔκφραση τῆς σύγχρονης ψευδοαγγελολογίας τό κατέξοχόν στοιχεῖο τό ὁποῖο παραμορφώνεται καί διαστρεβλώνεται καί χρησιμοποιεῖται ὡς μέσο μετάδοσης ἀντιχριστιανικῶν θέσεων εἶναι τό θέμα τοῦ φύλακα ἀγγέλου.

Μέσα σ' ὅλη αὐτή τήν ἀποκρυφιστική καταχνιά δέν ἀπουσιάζει σύζευξη τῆς ψευδοαγγελολογίας καί μέ τήν σύγχρονη μετεξέλιξη τοῦ πνευματισμοῦ, πού εἶναι τό Channeling, ὅπου διάφοροι μεσάζοντες (Medium) παρουσιάζονται ὡς κανάλια-ἀγωγοί μηνυμάτων κάποιων, δῆθεν ἀγγελικῶν, ὀντοτήτων.

Ἀξιολογώντας αὐτή τήν ἔκρηξη τῆς σύγχρονης ψευδοαγγελολογίας ἀπό ὀρθοδόξου πλευρᾶς, λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν, μεταξύ τῶν ἄλλων, τόν εὐαγγελικό λόγο, ὅτι τό δέντρο γνωρίζεται ἀπό τούς καρπούς (Ματθ. 12, 33), ἀναμφιβόλως πρέπει νά ἐπισημάνουμε, ὅτι βρισκόμαστε μπροστά σέ μιά μορφή δαιμονολογίας πού παρουσιάζεται ὡς ἀγγελολογία (Β' Κορ. 11, 14).

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τό πιό χαρακτηριστικό παράδειγμα εἶναι τό περιοδικό «Engelmagazin» πού ἐκδίδεται στή Γερμανία σέ 75.000 τεύχη κάθε δίμηνο. Βλ. EZW. Materialdienst 6/2008, σ. 227.

2. Βλ. T. Ruster, *Die meuen Engelreligion. Lichtgestalten - Dunkle Mächte*, 2010. Προβλ. Βλ. EZW. Materialdienst 4/2011, σ. 154.

3. Βλ. EZW. Materialdienst 12/2010, σ. 462.

4. Ἀναλυτικά βλ. O. Durr, *Der Engel Mächte*, 2009.

5. Βλ. W. Trillaas, *Dogmatik*, 1984¹, σσ. 144-152.

6. Βλ. EZW. Materialdienst 12/2010, σ. 463.

7. Βλ. Σ. J. Hanegraaff, *New Age Religion and Western Culture. Esoterism in the Mirror of Secular Thought*, 1998, σσ. 197-198, 200-201, 342-343.

8. Βλ. Π. Γράβιγγερ, *Ἐγκυκλοπαίδεια Ἐσωτερικοῦ*, Τόμ. Α', σσ. 51-52. R. Biewald, *Kleines Lexikon des Okkultismus*, 2005, σ. 59.

9. Ν. Λάσκαρι, *Ἐγκυκλοπαίδεια τῆς Ἐλευθέρας Τεκτονικῆς*, σ. 16.

10. Βλ. Ν. Drury, *The Dictionary of the Esoteric*, 2004², σ. 12.

11. Βλ. EZW. Materialdienst 4/2011, σ. 155.

«Ειρήνη πᾶσι...»

Πρωτ. Κωνσταντίνου Καλλιανού,
Ἐφημ. Ἱ. Ν. Ἁγίου Παντελεήμονος Σκοπέλου, Ἱ. Μ. Χαλκίδος

ΣΤΙΓΜΕΣ ὀρθρινῆς ἢ ἑσπερινῆς ἀκο-
λουθίας· στρέφεσαι καὶ εὐλογεῖς μέ-
τό «εἰρήνη πᾶσι» καὶ συνειδητοποιεῖς
ὅτι κοιτάζεις ἕναν ἄδειο ἀπὸ ἀνθρώπινη
παρουσία ναό, πού ἀποδέχεται τόν
ἑσπερινό ὕμνο καὶ ἀναπνέει παράλληλα
τό εὐῶδες θυμίαμα.

«Εἰρήνη πᾶσι...». Τό λές μέ συναίσθη-
ση καὶ δέος. Ὅμως, ποιοί τό ἀκοῦνε
ἄραγε, σέ ποιούς καὶ γιατί ἀπευθύνεται
αὐτή ἡ εὐλογία; Φυσικά ἐσύ τό λές, ἐσύ
τό ἀκοῦς καὶ μόνος σου διερωτᾶσαι, κα-
θώς γυρίζεις καὶ βλέπεις τήν εἰκόνα τοῦ
Χριστοῦ στό τέμπλο νά φωτίζεται ἀπό
τό ταπεινό καὶ ἰλαρό φῶς τοῦ λαδοκά-
ντηλου, ἐνῶ σκέφτεσαι: ποιά σημασία
ἔχει νά λέγεται, λοιπόν, ἡ εἰρήνευση
αὐτή, χωρίς νά ὑπάρχει οὔτε ἕνας πιστός
στό ναό;

Κάπου ἀπέξω ἀκούγονται φωνές καὶ
βηματισμοί. Στ' ἀντικρινά τά σπίτια
ἀνάβουν τά φῶτα, καθώς σιμώνει ἡ νύ-
χτα, ἐνῶ κάποιες θύρες ἀνοιγοκλείνουν.
Ὁ κόσμος τῆς ἐνορίας εἶν' αὐτός λοιπόν,
πού δέν ἔρχεται τίς καθημερινές στόν
ἑσπερινό καὶ μόνον στίς Κυριακάτικες
λειτουργίες ἀκούει, τίς περισσότερες
φορές ἀδιάφορα, αὐτή τήν εὐλογία.
«Εἰρήνη πᾶσι...». Κι ἐσύ τό ξέρεις, τό
καταλαβαίνεις καὶ σιωπᾶς πάντα, γιατί

ὅ,τι καί νά πεῖς δέ γίνεσαι κατανοητός.
Γιατί, ἄραγε;

Ὡστόσο στό περιθώριο τῶν ὧσων βιώ-
νεις τήν κάθε μέρα, σημειώνεις μέ βε-
βαιότητα καὶ ὑπομονή κάποιες ταπεινές
σκέψεις/προσευχές, τίς ὁποῖες καὶ προσ-
φέρεις, κάθε βράδυ μέ τό ἑσπερινό θυ-
μίαμα καὶ κυρίως, γιά νά ἔχεις τή δυνα-
τότητα ν' ἀποδράσεις ἀπό τήν ἀπόγνω-
ση καὶ τήν ἀθυμία. Γι' αὐτό, ὅταν λές
«Εἰρήνη πᾶσι...», ἐκείνη τή στιγμή βιώ-
νεις καὶ συνειδητοποιεῖς, πώς ἐσύ ἔκα-
μες τό χρέος σου: ἔστειλες δηλαδή τήν
εἰρήνη καὶ τήν εὐλογία Ἐκείνου, ὄχι μο-
νάχα στούς ἄδειους χώρους τοῦ ναοῦ,
μά πέρα καὶ ἔξω ἀπ' αὐτούς. Γιατί ἡ
εἰρήνη πρέπει, ἀφοῦ ξεπεράσει τά ὅρια
τοῦ ναοῦ, νά εἰσοδεῦσει στό σπίτι τοῦ
ἄρρωστου πού πασχίζει νά βρεῖ τήν
ισορροπία του, στόν κουρασμένο καὶ
ἀποκαμωμένο ἀπό τό ἄγχος τῆς καθη-
μερινότητας ἐνορίτη, στό μαθητή πού
συλλαβίζει τή ζωή μέσα στά βιβλία του,
στό ζεῦγος τῶν νέων παιδιῶν πού πα-
σχίζουν νά βιώσουν τό βαθύ μυστήριο
τῆς συζυγίας, ἀλλά καὶ στό ζεῦγος
ἐκεῖνο πού μέ ποικίλους τρόπους πασχί-
ζει νά ἀποτινάξει καὶ νά διαλύσει τό ζυ-
γό τῆς συμβιώσεως, στό γέροντα καὶ τή
γερόντισσα πού κοιτάζουν νά βροῦν μιὰ

σταγόνα ύπομονῆς καί στοργῆς ἀπ' τούς ἄλλους, στό νέο ἤ τή νέα πού σκοτινιάζουσι τό νοῦ καί τήν ψυχή τους μέ οὐσίες ἐφήμερης ἤ στιγμιαίας εὐτυχίας, στό κάθε πιστό, στόν κάθε κληρικό, στόν κάθε ἀγωνιζόμενο μοναχό, στόν κάθε ἄνθρωπο. Αὐτή τήν εἰρήνην στέλνει πρῶι καί βράδῳ ἡ Ἐκκλησία, ἄσχετα ἂν δέν τήν ἀφουγκράζεται ἤ δέν τή συνειδητοποιεῖ ὁ κόσμος. Ἡ Εἰρήνη, ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ (πρβλ. Ἰω. 14, 27) στέλνεται καθημερινά στόν κόσμο, ὅπως στέλνεται τό φῶς, ἡ βροχή, ὁ ἄνεμος γιά νά συνδράμουν τή γῆ καί τούς ἀνθρώπους. Τό ζητούμενο εἶναι πόσοι καί γιατί δέν τή δέχονται. Ἐνα ζήτημα πού διαφαίνεται ἀπό τά πρῶτα τῆς Δημιουργίας χρόνια, ὅπου ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ ἦταν πάντα τό χάδι, ἡ στοργή, ἡ ἀνάπαυση γιά τούς πρωτόπλαστους. Μέχρι πού εἰσῆλθε ὁ ἐχθρός ὄλων αὐτῶν τῶν ἀγαθῶν, πού δόθηκαν ὡς δωρεά ἀπό τόν Δημιουργό γιά τήν εὐτυχία καί εὐλογία τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, κατέλυσε μέ πονηρία καί θράσος τήν εἰρήνην μεταξύ τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἀνθρώπων καί τήν ἀντικατέστησε μέ τήν ἐγωπάθεια, τήν ἰσχυρογνωμία καί τόν σκληρό ἀρνητισμό.

Ἄφουγκράζεσαι, λοιπόν ἐδῶ στήν ἡσυχία τῆς ἐσπερινῆς ἀκολουθίας τούς καημούς καί τά βάσανα τῶν ἀνθρώπων. Καημούς καί βάσανα δηλαδή πού, καθῶς ἀνεβαίνεις καθημερινά γιά τό ναό, τά μαζεύεις, ἀφοῦ καταλαβαίνεις, βλέ-

πεις καί ἀκοῦς, ὅταν περνᾷς μπροστά ἀπό τά σπίτια τῶν ἐνοριτῶν σου καί ξέρεις τό γιατί φωνάζει ἡ μιᾶ γειτόνισσα στήν ἄλλη, γιατί μαλώνει ὁ πατέρας τό παιδί, καί ἀκόμα, γιατί, ἀφοῦ διασταυρώθηκαν οἱ δύο πρώην φιλενάδες δέ χαιρέτισε ἡ μιᾶ τήν ἄλλη καί ἄλλα πολλά... Τά σκέφτεσαι ὅλ' αὐτά λοιπόν, καί παρακαλᾷς τό Θεό νά εὐδοκήσει νά βιώσουν τήν πάντιμο καί ἀκριβῆ εἰρήνην Του, πού τούς τή στέλνει, γιά νά ἡρεμήσει ἡ ψυχή τους, νά χαμογελάσει τό εἶναι τους, νά βρεθοῦν κοινοί τόποι συνεργασίας, φιλίας, ἀλληλοβοηθείας, φιλαδελφίας καί φιλοτιμίας...

Στέκεις σκεφτικός μετά τόν Ἐσπερινό καί διερωτᾷσαι, ἂν πρέπει νά πεῖς δυό λόγια μεθαύριο τήν Κυριακή σ' ὅλους αὐτούς πού θά ῥθουν, μήπως καί καταλάβουν κάτι. Μόνο πού κάποτε διστάζεις, γιατί φοβᾷσαι ὅτι καί ἐσύ ὁ ἴδιος ἀκόμα δέ βίωσες ἱκανά τήν Εἰρήνην Του. Μέ λίγα λόγια, δέν ἔφτασες στό ὕψος τό πνευματικό τῶν μοναχῶν ἐκείνων τοῦ φιλόθεου Γεροντικοῦ, πού προσπάθησαν νά δημιουργήσουν μιᾶ «τεχνητή» φιλονικία καί ὅμως ἡ ταπείνωση καί ἡ ἀληθινή φιλία (πρβλ. τό: «Ὁ Χριστός ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν» τοῦ ἱερατικοῦ συλλειτουργοῦ) δέν τούς τό ἐπέτρεψε.

«Εἰρήνη πᾶσι»· «καί πρῶτα στόν ἑαυτό μου, Κύριε», ψυθιρίζεις καί κάνεις τό σταυρό σου καθῶς ἀναχωρεῖς ἀπ' τό ναό καί ἀπόψε. Γιά αὔριο ἔχει ὁ Θεός...

Ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας ὁ Ἐρημίτης*

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

Ο ΑΓΙΟΣ Ἀνδρέας ὁ Ἐρημίτης ἦταν ἀπό φτωχή οἰκογένεια. Γεννήθηκε τό 1209. Τό χωριό του ἦταν τό Μονοδένδρι στά Ζαγοροχώρια τῆς Ἡπείρου. Τά πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς του ἐργαζόταν μαζί μέ τούς κατοίκους τοῦ χωριοῦ στά κτήματα. Μετά ἀπό τήν ἐργασία του ὁ Ἀνδρέας προσευχόταν διαβάζοντας τήν Ἀγία Γραφή καί Βίους Ἀγίων. Παρακολουθοῦσε ἀνελλιπῶς ὅλες τίς ἀκολουθίες τῆς ἐκκλησίας. Λίγο ἀργότερα καί σέ ὠριμη πλέον ἡλικία ὁ Ἀνδρέας νυμφεύθηκε. Ἡ γυναίκα του προέρχονταν ἀπό φτωχή καί εὐσεβή χριστιανική οἰκογένεια, ἦταν ὑπάκουη καί ταπεινή στά καλέσματα τῆς ἐκκλησίας μας. Τό ἀνδρόγυνο ἀπέκτησε πολλά παιδιά καί φρόντισε γιά τή χριστιανική ἀνατροφή τους. Θεωροῦσαν μεγάλη εὐλογία τήν προκοπή τῶν παιδιῶν, ὅταν αὐτά βιάδιζαν τό δρόμο τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἀνδρέας ἀγάπησε τήν ἀσκητική ζωή γιά νά σώσει τήν ψυχή του. Γι' αὐτό, ἀκολούθησε τή ζωή τῶν Ἀγίων τῆς ἐποχῆς του. Κάποια στιγμή ἐγκατέλειψε τή γυναίκα του, τήν οἰκογένειά του, τήν περιουσία του καί γενικά τά κοσμικά, τούς εἶπε νά βοηθοῦν τούς φτωχοῦς γιά νά ἔχουν τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Ἐφυγε

ἀπό τό χωριό του καί πῆγε στήν ἔρημο γιά προσευχή, ἄσκηση καί ἡσυχία.

Ἡ ἀσκητική ζωή πού ἔκανε σέ κάποια ἐρημικά μέρη στά Ζαγοροχώρια, ἦταν γεμάτη ἀπό θλίψεις, στεναχώριες, πείνα, μέσα στά κρύα τοῦ χειμῶνα καί στίς ζέστες τοῦ καλοκαιριοῦ καί ὅλα αὐτά τά ὑπέμεινε γιά νά σώσει τήν ψυχή του.

Κάποια στιγμή γύρισε κοντά στούς δικούς του καί ἀφοῦ πέρασε ἀπό κάποια ἱστορικά μοναστήρια τῆς ἐποχῆς, ὅπως τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς καί ἄλλα, ἐγκαταστάθηκε στά ἡρωικά χωριά τῆς ἐπαρχίας Βάλτου, λίγα χιλιόμετρα βορειοανατολικά ἀπό τό χωριό Χαλκιόπουλο, στό ὄρος Καλάνα, ὅπου ὡς κατοικία του βρῆκε πάνω σ' αὐτό τό βουνό μιά σπηλιά. Τό βουνό τῆς Καλάνας εἶναι πάνω ἀπό τήν τεχνητή λίμνη τῶν Κρεμαστῶν, ἡ φύση εἶναι ἄγρια ἔχει ἀπόκρημνους βράχους καί τό ὑψόμετρο εἶναι 1520 μέτρα.

Στή σπηλιά αὐτή ὁ Ἅγιος ἔζησε τριάντα ὀλόκληρα χρόνια μέ ἀσκητικούς ἀγῶνες, ὀλονύκτιες προσευχές, νηστεῖες, μελέτη τῶν βίων τῶν Ἀγίων. Ὁ διάβολος ἄρχισε νά τρομοκρατεῖ τόν Ἅγιο μέ διάφορους τρόπους, ὅμως αὐτός μέ τή δύναμη τοῦ Σταυροῦ ἔδιωχνε τούς δαί-

* Ἀπό τό βιβλίον τοῦ Χρήστου Γερ. Σιάσου: «Οἱ Ἅγιοι τῆς Αἰτωλοακαρνανίας», Μεσολόγι 2009^β, σσ. 38-42.

μονες από τή σπηλιά. Ἡ ἐπικοινωνία του μέ τούς ἀγγέλους ἦταν καθημερινή. Ἡ τροφή του ἦταν οἱ καρποὶ ἀπό τά δέντρα καί τά ἄγρια χόρτα. Μέσα στήν ψυχή του εἶχε φωλιάσει ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ, ἡ καρδιά του ἦταν πραγματικός παράδεισος, τά θεϊκά του δῶρα γέμιζαν ἀγαλλίαση τήν ψυχή του καί ἐφάρμοζε ὅλες τίς ἅγιες ἐντολές τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀγιότητά του ἐξαπλώθηκε πλέον σέ ὅλη τήν περιοχή τοῦ Βάλτου καί γενικότερα τῆς Ἀκαρνανίας. Πολλοί πιστοί ἐρχόταν γιά νά τοῦ ζητήσουν μιά συμβουλή καί παράλληλα νά πάρουν τήν εὐλογία του. Μέ ταπείνωση κήρυττε τό λόγο τοῦ Θεοῦ, μέ ἀγάπη καί στοργή μιλοῦσε σέ ὄλους καί γιά ὄλους, ἦταν ὁ πνευματικός πατέρας, ἦταν ὁ Θεοφόρος δάσκαλος καί ὁ γιατρός τῶν ψυχῶν. Κάποια στιγμή ἔνωσε τίς δυνάμεις του νά τόν ἐγκαταλείπουν καί δέν μποροῦσε πλέον νά μιλά. Ἡ ἡμέρα πού ὁ Ἅγιος ἐκοιμήθη ἦταν ἡ 15ῃ Μαΐου 1282. Στόν οὐρανό φάνηκαν ἀναμμένες λαμπάδες, πού σταματοῦσαν στό σημεῖο τῆς σπηλιάς, ὅπου βρισκόταν τό λείψανό του. Αυτό τό θαῦμα ἔγινε ἀντιληπτό σέ ὅλα τά γύρω χωριά ὡς τήν Ἄρτα. Στό δεσποτάτο τῆς Ἡπείρου βασίλισσα ἦταν ἡ εὐσεβῆς Θεοδώρα, ἡ ὁποία ὅταν ἔμαθε τό γεγο-

νός, μέ συνοδεία ἀξιωματούχων καί πιστῶν πῆγαν στό ἀσκητήριο τοῦ Ἁγίου καί συγκλονισμένοι ἀντίκρισαν τό ἱερό λείψανό του. Στό σημεῖο τῆς σπηλιάς ἡ Ἁγία Θεοδώρα ἔδωσε ἐντολή νά κτιστεῖ Ἱερός Ναός πρός τιμή τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα τοῦ Ἐρημίτη.

Τό ἱερό σπήλαιο ὅπου ἔμεινε ὁ Ἅγιος ἔχει βάθος 200 μέτρα περίπου καί πλάτος 4 ἕως 5 μέτρα. Πολλοί σπηλαιολόγοι λένε ὅτι τό μήκος τῆς σπηλιάς μπορεῖ νά φθάνει μέχρι τό χωριό Ἐμπεσός. Ὑπάρχει ὁ χώρος τοῦ ἱεροῦ βήματος. Σήμερα στήν Ἁγία Τράπεζα δεσπόζει ἡ Πλατυτέρα καί κάτω ἀπό αὐτήν οἱ τέσσερις Ἱεράρχες καί σῶζονται καί ὀρισμένες ἄλλες μορφές ἁγίων. Τά ἅγια καί ἱερά λείψανα τοῦ Ἁγίου τό 1794 ὁ εὐλαβῆς ἱερέας Ἰωάννης Γεροδῆμος τά πήρε ἀπ' τό χωριό Χαλιόπουλοι καί τά μετέφερε στό Καρπενήσι. Ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου βρίσκεται ἔξω ἀπό τόν Ἱερό Ναό. Πολλές μαρτυρίες ὑπάρχουν ἀπό κατοίκους τῆς περιοχῆς πού λένε γιά θαύματα τοῦ Ἁγίου καί φυσικά φθάνουν ὡς τίς ἡμέρες μας.

Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ μέ ἰδιαίτερη λαμπρότητα τή μνήμη τοῦ Ἁγίου στίς 15 Μαΐου κάθε χρόνο. Ἡ ἡμέρα αὐτή καθιερώθηκε ἀπό τήν Ἁγία Θεοδώρα.

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

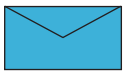

Ἀξιότιμε κ. Κατσιάρα,

Οἱ συζητήσεις καί συνομιλίες Κληρικῶν, μέσα στό Ἱερό Βῆμα τῶν Ἐκκλησιῶν, σέ Ἐσπερινούς ἑορτῶν καί σέ Συλλειτουργγα εἶναι πολύ συχνές. Ἡ φλυαρία, ἡ πολυλογία, ἀκόμη καί κάποια ἀστεία, ἡ περιφρόνηση τῆς ἱερότητας τοῦ ἁγίου χώρου, ἡ ἀπουσία κατανόξεως καί εὐλαβείας κάμνουν τό Ἅγιον Βῆμα... “πεζοδρόμιο”!

Γράψτε μας, παρακαλῶ, τήν γνώμη σας γιά τό φαινόμενο αὐτό. Θεραπεύεται αὐτή “ἡ πληγή”; Καί πῶς;...

Εὐχαριστῶ γιά τή φιλοξενία,
Ἀρχιμ. Γρηγ. Χαραλαμπίδης
Θεσσαλονίκη, 8-9-2011

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,

Τόν 14^ο αἰ. ἡ Δύση μέ τόν ἐκλατινισμένο Βαρλαάμ, ἤρθε στήν Ἀνατολή γιά νά μᾶς ἀλλάξει τά φῶτα. Νά μᾶς πάρει ἀπό τή χώρα τοῦ ἀκτίστου φωτός καί νά μᾶς μεταφέρει στό κτιστό φῶς, νά ἀλλοιώσει τήν ψυχή καί τόν πολιτισμό μας. Στήν πρό(σ)κλήση τῆς Δύσης ἀπάντησε, ἀποδεχόμενος τήν πρόσκληση γιά διάλογο, ὁ ἅγιος Γρηγό-

ριος ὁ Παλαμᾶς ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης. Ἡ θέση του δέν προέκυψε ὡς πειραματική ἐπεξεργασία ἐργαστηρίου, ἦταν Ἐκκλησιαστική βιωματική ἐμπειρία. Συγκεφαλαίωσε ἐν ἑαυτῷ ὅλους τούς πρό αὐτοῦ Πατέρες καί ἀπάντησε. Ἀγωνίστηκε γιά νά κρατήσῃ τήν ὀρθόδοξη Θεολογία στερεωμένη στή βάση τῆς πίστεως, ἐλεύθερη ἀπό τόν καταναγκασμό καί τή δουλεία τῆς λογικῆς [...]. Ἡ ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ δέν γίνεται μέ τήν ἀνθρώπινη διάνοια μόνο, ἀποκομμένη ἀπό τήν ὑπόλοιπη ἀνθρώπινη ὑπαρξη, ἀλλά μέ τόν ὅλο ἀδιαίρετο ἄνθρωπο, καί κέντρο αὐτῆς τῆς ἀναζητητικῆς προσπάθειας εἶναι ἡ ἀνθρώπινη καρδιά.

Ἡ θεολογία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ εἶναι ὁ γενεσιουργός πυρήνας μίας ἄλλης (ὀρθῆς) ἀντίληψης γιά τό Θεό καί γιά τή δυνατότητα προσέγγισής του ἀπό τόν ἄνθρωπο, πού καθίσταται ταυτόσημη καί γι' αὐτό στή δόμηση μίας κοινωνίας καί ἑνός πολιτισμοῦ στόν ἀντίποδα κάθε ἀκοινωνητῆς ἔπαρσης, ἀπομόνωσης καί φαρισαϊκῆς αὐτοδικαίωσης.

π. Κωνσταντῖνος Ἰ. Κώστας,
Παπαδάσκαλος

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ

Έπιμέλεια: Σταῦρος Τερζής

- Ἁγίου Θεοφάνους τοῦ ἐγκλείστου, *Συμβουλές ἑνός ἁγίου γιά τήν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν*, ἐκδ. Ἄρμος 2012.
- Ἁγίου Νικολάου Βελιμίροβιτς, *Ὁμιλίες Δ΄. Κυριακοδρόμιο. Ἀπό τήν Κυριακή τῶν ἁγίων Πάντων ὡς τήν ἑνδεκάτη Κυριακή μετά τήν Πεντηκοστή*, ἐκδ. Πέτρου Μπότση, Ἀθήνα 2012.
- Ἀναστασίου (Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων καί πάσης Ἀλβανίας), *Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός*, ἐκδ. Μαΐστρος, Ἀθήνα 2012.
- Γρηγορίου (ιερομονάχου), *Ἡ ὀρθόδοξη Πίστη, Λατρεία καί Ζωή. Σχεδιάγραμμα Ὁρθοδόξου Κατηχήσεως*, ἐκδ. Ἱερόν Κουτλουμουσιανόν Κελλίον Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Ἕγιον Ὄρος 2012.
- Δανιήλ (Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ), *Ὀλβιος τάφος. Πασχάλια μηνύματα*, ἐκδ. Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ, Καισαριανή 2010.
- Ἰγνατίου Δ΄ (Πατριάρχου Ἀντιοχείας), *Μαρτυρία Ἀναστάσεως*, ἐκδ. Κέντρο Μελετῶν Ἱερῶς Μονῆς Κύκκου.
- Κονάνου Ἀνδρέα (ιερέως), *Ἀγάπη γιά πάντα*, ἐκδ. Σωματεῖο Παναγία Γαλαξᾶ ἡ Θαλασσοκρατοῦσα, 2012.
- Μιχαηλίδη Ἀνδρέα (ιερέως), *Τό πρόσφορο*, ἐκδ. Νήφω, Νόττινγχαμ 2012.
- Παπαδόπουλου Στυλιανοῦ, *Ὁρθόδοξον πορεία. Ἐκκλησία καί θεολογία στόν 21^ο αἰῶνα*, ἐκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2012.
- Σαμοθράκη Ντίνας (μτφρ.), *Τό φῶς πού ξυπνᾷ τήν καρδιά. Διαλεκτές σελίδες τῆς Φιλοκαλίας γιά τήν αὐτοσυγκέντρωση, τήν αὐτογνωσία καί τήν νοερά προσευχή*, ἐκδ. Ἄρμος, Ἀθήνα 2012.
- Σταυροπούλου Ἀλεξάνδρου, *Ὁρθόδοξη Συμβουλευτική ποιμαντική*, ἐκδ. Ἄρμος, Ἀθήνα 2012.
- Στύλιου Εὐθυμίου (Μητρ. Ἀχελώου), *Ἡ περιπέτεια τῆς ἐλευθερίας. Ὁρθόδοξη θεολογική Ἀμαρτολογία*, ἐκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2012.
- Συλλογικό ἔργο, *Ἐγώ κι ἐσύ... καί οἱ ἄλλοι. 11 Ἕλληνες ψυχοθεραπευτές ξετυλίγουν τό κουβάρι τῶν οἰκογενειακῶν σχέσεων*, ἐκδ. Ἄρμος, Ἀθήνα 2011.
- Συλλογικός τόμος, *«Εἰς μαρτύριον τοῖς Ἕθνεσι». Τόμος χαριστήριος εἰκοσαετηρικός εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον, Θεσσαλονίκη 2011.*
- Τζέρπου Δημητρίου (ιερέως), *Συλλείτουργο. Πρόσωπα καί θεσμοί στήν Ὁρθόδοξη λατρεία. Ἐπτά μελέτες*, ἐκδ. Οὐρανός, Ἀθήνα 2012.
- Χριστοδούλου (Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος), *Ἔργα, τόμος Δ΄. Ἀρθρογραφία Α΄*, ἐκδ. Ἀκρίτας - Π. Κυριακίδη, Ἀθήνα 2012.

- Ἄμβροσιου - Ἀριστοτέλη Ζωγράφου, Μητροπολίτου Κορέας: *Ὁμοιότητες στήν εἰκονογραφία Χριστοῦ καί Βούδα*, Μαΐστρος, 2009.

Ὁ ἀνύποπτος ἀναγνώστης τῆς μελέτης αὐτῆς, πού ἤρθε πρόσφατα στά χέρια μας, ἴσως ἐκπλαγεῖ ἀπό τόν τίτλο. Προσωπικά ἔνοιωσα μεγάλη χαρά, ἐξ αἰτίας, ἐπιτρέψτε, τῆς ιδιότητάς μου, διαβάζοντάς το μέ μεγάλο ἐνδιαφέρον. Ὁ πολυγραφότατος συγγραφεύς, λαβαίνοντας ἀφορμή ἀπό τό περιβάλλον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως τήν ὁποία ποιμαίνει, μέ μεγάλη εὐεlexία, βαθειά μελέτη τοῦ θέματος τό ὁποῖο ἐπέλεξε, ὅπως μαρτυροῦν οἱ ὑποσημειώσεις του, καί μέ συστηματική ἀνέλιξη τῶν ἐπί μέρους θεμάτων, ξεκινώντας ἀπό τό καλλιτεχνικό ὑπόβαθρο τῆς ἀπεικόνισης τοῦ Βούδα καί τοῦ Χριστοῦ, στέκεται α) στή συμβολική παράσταση καί στή μετωπική ἀπεικόνιση τοῦ Βούδα καί τοῦ Χριστοῦ, β) στήν ἔμφαση στά χαρακτηριστικά τοῦ προσώπου, γ) στίς στάσεις τῶν χειρῶν, δ) στή χρήση φωτοστέφανου, ε) στό «φόντο», στή χρήση φωτός, στ) στά διακοσμητικά σέ ἐπιφάνειες ἐξωτερικῶν καί ἐσωτερικῶν χώρων κ.λπ., καταλήγει στόν λατρευτικό καί διδακτικό χαρακτήρα τῆς βουδιστικῆς καί τῆς βυζαντινῆς εἰκονογραφίας. Ἡ παρατήρησή του, ὅτι οἱ ὁμοιότητες πού παρουσιάζονται εἶναι ἐξωτερικές, μορφολογικῆς ὕφης, καί δέν ἐξυπηρετοῦν κανένα συγκρητισμό, μαρτυροῦν τήν προσπάθεια συμβολῆς στήν ἐπικοινωνία τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὁποία διευκολύνει στήν ἀλληλοκατανόηση καί οἰκοδομεῖ τήν ὑψιστή χριστιανική ἀρετή, τήν ἀγάπη, γεγονός τό ὁποῖο ἀντιλαμβάνεται καλύτερα ὅποιος πασχίζει γι' αὐτό τόσο μακριά ἀπό τήν χώρα του. Νά σημειώσουμε τήν θαύμασια γραφή τοῦ κειμένου, τό ὁποῖο ἄν καί σέ πρώτη χρήση ἦταν σέ ὁμιλία, ὅπως γράφει ὁ Σεβασμιώτατος, διότι καί σέ ὁμιλίες πολύ συχνά ὁ λόγος ὑπολείπεται, καί νά ἀναφέρουμε καί τήν πολύ ἐνδιαφέρουσα καί κατατοπιστική εἰκονογράφηση τοῦ βιβλίου, ἡ ὁποία συμβάλλει στήν ἀπρόσκοπτη κατανόηση τοῦ θέματος.

- Ἀρχιμ. Ἀθηναγόρα Κολουβᾶ: *Ὅσια Ματρῶνα ἡ Ρωσίδα, ἡ Ἀόμματος καί Θαυματουργός Οὐρανοπολίτισσα*, Ἀθήνα 2011².

Ἐνα πολύ ἐνδιαφέρον βιβλίον γιά τήν βιοτή καί τά θαύματα τῆς Ὅσιας Ματρῶνας τῆς Ρωσίδας, γραμμένο μέ γνώση, ἀγάπη καί ποιμαντική ἰκανότητα τοῦ συγγραφέα, ὁ ὁποῖος πέτυχε νά διηγηθεῖ τή ζωή αὐτῆς τῆς σύγχρονης ὁσίας, συνδυάζοντας σχετικά μέ τήν διήγησή του ἀποσπάσματα ἀπό τήν Ἁγία Γραφή καί τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Μέ τόν τρόπο αὐτόν πέτυχε νά ὑπομνηματίσει τήν ζωή τῆς Ὅσιας μέ θεόπνευστα λόγια, δημιουργώντας κηρυκτικό κείμενο βασισμένο σέ ἕνα συναξάρι. Μέ λόγο ἀπλό ἀλλά καλλιεργημένο, χωρίς ὑπερβολές, πού θά μείωναν τήν εὐγένεια καί τήν ταπεινότητα τῆς Ὅσιας, μέ πλούσιο ὕλικό ἀπό τή ζωή καί τά

θαύματά της και σχετικές μαρτυρίες, τήν κάνει περισσότερο γνωστή. Ἐάν και τυφλή και ανάπηρη βίωσε τήν πίστη και μέ τήν θεία Χάρη διέθετε προορατική δύναμη και θαυματουργοῦσε ἀπό πολύ μικρή. Στό βιβλίο ὁ ἀναγνώστης θά βρεῖ και ἕνα σημαντικό ἀριθμό ἀπό εἰκόνες τῆς Ὁσίας και φωτογραφίες ἀπό ναούς και μοναστήρια πού σχετίζονται μέ τή ζωή και τόν θάνατό της και θά πληροφορηθεῖ γιά τό ἀπόστημα τοῦ ἱεροῦ λειψάνου της πού εἶναι θησαυρισμένο στόν Ἱ. Ν. Εὐαγ. τῆς Θεοτόκου τῆς Ν. Ἰωνίας στήν Ἀθήνα.

○ *Γερόντισσα Μακαρία. Ἡ λαοφιλῆς μοναχή τῆς Ἀγίας Μαρίνας Βόνης. Ἱ. Μονή Παντοκράτορος Σωτήρος Χριστοῦ, Κέρκυρα 2012.*

Ἐναν ἀκόμη τίτλο στή σειρά τῶν πολύ ἀξιόλογων ἐκδόσεων της προσέθεσε ἡ Ἱ. Μ. Παντοκράτορος Κερκύρας μέ τίς ἄοκνες προσπάθειες τῆς καθηγουμένης της Γερόντισσας Εὐφημίας και τῆς Ἀδελφότητάς της, καταγράφοντας τόν ὀσιακό βίο, τά παντοειδή χαρίσματα, τίς ταλαιπωρίες και τό ἔργο τῆς μοναχῆς Μακαρίας πού ἀφιερώθηκε στήν Ἱ. Μονή Ἀγίας Μαρίνας τῆς Βόνης στήν Κρήτη, καθώς και τίς ἐμπειρίες ἀναρίθμητων πιστῶν ἀπό τήν ἐπαφή ἢ τήν σχέση μαζί της, μέ τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ δυνατή πίστη και ἡ οἰκείωση τοῦ Θεοῦ πού ἀποκαλύπτεται ἀπό τήν διήγηση αὐτή θά προσφέρουν παρηγοριά σέ ὅσο τό δυνατόν περισσότερους πιστούς.

○ *Ἄρχιμ. Σάββα Δημητρεά: Κατεύθυνον τά διαβήματά μου. Ἐκδοση Ἱ. Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ, Πρέβεζα 2012.*

Στήν πολύτιμη σειρά τῶν ἐκδόσεων τῆς σεβάσμιας Ἱ. Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ, πού χρόνια τώρα, χωρίς ἐκκωφαντικό θόρυβο ἐπιτελεῖ και σπουδαῖο ποιμαντικό ἔργο μέ αὐτές, παράλληλα μέ τή μοναστική ζωή τῶν μοναχῶν της, τό πόνημα τοῦ π. Σάββα προσφέρει ποιμαντικό και κηρυκτικό λόγο μέ κείμενα κατανοητά, ἐνδιαφέροντα και μέ παραδείγματα πού βοηθοῦν στήν κατανόηση και στήν πρόσκτηση τῆς διδασχῆς. Χωρίς εὐσεβιστικές κορώνες, μέ ἀγάπη και αἰσιοδοξία, τά ζουμερά κείμενα πού συναποτελοῦν τό βιβλίο, τό καθιστοῦν εὐχάριστο και πολύ χρήσιμο ἀνάγνωσμα.

○ *Δημητρίου Χ. Βερυκίου: π. Σπυρίδων Χριστόπουλος. Πενήντα χρόνια ἱερατικῆς διακονίας (1961-2011), Ἀθήνα 2011.*

Σέ ἐποχές πού ἡ πίστη βάλλεται και ἡ προσφορά τῆς Ἐκκλησίας παρορᾶται, ἡ ἀναφορά στό ἔργο ἀγαθῶν λευιτῶν της, πού ἐπί μακρό χρονικό διάστημα προσέφεραν τήν ἰκμάδα τους στήν ὑπηρεσία της και στήν εὐώδοση τοῦ ἔργου της, εἶναι ἐπιβεβλημένη, τόσο ὡς ἕνα εἶδος ἀναγνώρισης ὅσο και ὡς μέσον παραδειγματισμοῦ ἀλλά και ἀποδείξεως, φεῦ, τῶν αὐταποδείκτων. Ἡ περίπτωση τοῦ π. Παναγιώτη Χριστοπούλου, ὁ ὁποῖος, ὅπως γράφει ὁ Σεβ. Ν. Σμύρνης, διακρίθηκε, ἐκτιμήθηκε και ἀγαπήθηκε ὡς δάσκαλος και ἐκκλησιαστικός ποιμένας, ὡς φιλακόλουθος λειτουργός, στοργικός πνευματικός πατέρας, φιλόκαλος και δραστήριος πρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, φιλόανθρωπος και ἐλεήμων ποιμήν και γιά ἄλλα πολλά, ἀποτελεῖ χαρακτηριστικό παράδειγμα ἐφημερίου, ὅπως γίνεται φανερό ἀπό τό καλαίσθητο και χρήσιμο τοῦτο πόνημα.

- Ἀρχιμ. Ἰουστίνου Μπαρδάκα: *Θέματα ιερατικής αὐτογνωσίας*. Σειρά «Τό δίλεπον» 1, Ἔκδοση Ἱ.Μ. Κοιμ. Θεοτόκου Κλαδορράχης, Φλώρινα 2011.

Τὴν εὐθύνη τῆς ιερατικῆς αὐτογνωσίας γιὰ τὴν μετὰ φόβου Θεοῦ ἐπιτέλεση τῆς διακονίας τῶν κληρικῶν ὄλων τῶν βαθμίδων ἐξετάζει καὶ ἀναλύει στίς σελίδες τοῦ εὐσύνοπτου ἀλλὰ κατατοπιστικοῦ βιβλίου του ὁ συγγραφέας. Μὲ τὴ γνωστὴ καὶ ἀπὸ ἄλλα ἔργα καλλιεπῆ, μεστή ἀλλὰ καὶ τεκμηριωμένη γραφή του βάζει στὴ θέση τους πολλὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα σὲ πρώτη ματιὰ φαίνονται ἀδιανόητα καὶ θίγει προβλήματα πού συνδέονται ἢ σχετίζονται μὲ τὴν ἐπιτέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς ἐξομολογήσεως, ἰδίως ὑπεργήρων ἢ προβληματικῶν προσώπων. Ἐξ ἄλλου, ὅσο κι ἂν τό περιεχόμενο φαίνεται νὰ ἀπευθύνεται σὲ κληρικούς καὶ μοναχοὺς, στὴν οὐσία ἀποτελεῖ εὐχρηστο βοήθημα καὶ γιὰ τοὺς λαϊκοὺς, καθὼς ἡ διασάφηση προβλημάτων γύρω ἀπὸ τὴν ἐξομολόγηση κατατοπίζει ἀμφοτέρους. Μᾶς ἄρесе ἰδιαίτερα τό κεφάλαιο μὲ τὸν τίτλο «Ἐνορία καὶ μοναστήρι: Βίοι παράλληλοι;» γιὰ τὴν ἀντικειμενικότητα καὶ τὴν ψυχραιμία μὲ τὴν ὁποία ἀντιμετωπίζει παρεκτροπές, πού ἐνῶ φαίνονται ἀθῶες, ὀδηγοῦν στὴν ἐκκοσμίκευση, σὲ ὅ,τι δηλαδή κατ' ἐξοχὴν δέν συνάδει πρὸς τὴν Ὁρθοδοξία.

- Πρωτ. Γεωργίου Χρ. Εὐθυμίου: *Ἡ θέση τοῦ θεολόγου καὶ τοῦ θεολογικοῦ μαθήματος στὴν ἐκπαίδευση*. Ἀθήνα 2011.

Πρόκειται γιὰ θεολογική, νομοκανονική καὶ ποιμαντική μελέτη, πού καλύπτει τεράστιο θέμα σὲ καιροὺς ἀνατροπῶν καὶ παραθεώρησης τῆς ἀξίας καὶ τῆς χρησιμότητας τοῦ θεολογικοῦ μαθήματος. Ὁ συγγραφέας, μὲ ἐπιστημονικὸ τρόπο ἀποδεικνύει τὴν ἀναγκαιότητα τῆς διδασκαλίας του, ἀφοῦ ἀναλύει συνοπτικά αὐτὴ τὴν ἀναγκαιότητα, ἀναφέρεται στίς ἐνστάσεις πού ἐκφράζονται κατὰ καιροὺς σχετικὰ ἀναιρώντας τις, ἀπαριθμεῖ τίς προϋποθέσεις καρποφόρας διδασκαλίας του καὶ προσθέτει τοὺς ἄλλους τομεῖς δράσεως τοῦ διδασκάλου τοῦ θεολογικοῦ μαθήματος, δηλαδή τοὺς συναδέλφους, τοὺς γονεῖς, τὴν Ἐκκλησία, τοὺς πολιτιστικούς καὶ κοινωνικούς φορεῖς. Κείμενο χρήσιμο καὶ ὡς ἀπάντηση στοὺς ἀντιθέτους, ἀλλὰ καὶ καταρτισμοῦ ἰδίως τῶν κληρικῶν.

- Ἀρχιμ. Ἰγνατίου Θ. Χατζηνικολάου: *Στά μονοπάτια τοῦ πόνου*. Χανιά 2009.

Δύσκολο καὶ ἀπὸ τὰ συνήθη καὶ σύμφυτα μὲ τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου στὸν κόσμο θέματα εἶναι αὐτό μὲ τό ὁποῖο καταγίνεται ὁ συγγραφέας στό βιβλίο του. Ὁ πόνος καὶ οἱ θλίψεις, πού δέν λείπουν ποτέ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Τό κείμενο εἶναι γραμμένο μὲ τρόπο πού νὰ ἀκουμπᾷ τὸν ἀναγνώστη, στὸν ὁποῖο ἐρμηνεύει τό πρόβλημα θεολογικά καὶ τοῦ δίνει διεξόδους. Μὲ παρηγορητικὸ ὕφος ἐξιστορεῖ τὴν σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν πόνο, τὰ αἷτια, τὴν ἀξία καὶ τὸν σκοπὸ του καὶ περιγράφει τὸν αἷτιο τοῦ κακοῦ, ξεκαθαρίζοντας ὅτι δέν εἶναι ὁ Θεὸς ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔκανε καὶ κάνει κακὴ χρῆση τοῦ αὐτεξουσίου του.

● Τὴν Ἴ. Εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Γεροντίσσης ἀπὸ τὴν Ἴ. Μ. Παντοκράτορος τοῦ Ἰθω καὶ τὴν κάρα τῆς Ἁγίας Ἱερουσαλήμ, πού κήρυξε τὸν Χριστό στὰ χωριά τῆς Οἴτης, τοῦ Καλλιδρόμου καὶ τοῦ Παρνασσοῦ καὶ μαρτύρησε στὴ Βέροια, ὑποδέχθησαν στίς 16.3.12 στὴ Λαμία ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν Φθιωτῶν Ἁγίων καὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, στὸν ὁμώνυμο Μητροπολιτικὸ ναὸ τῆς Λαμίας.

● Μὲ τὴν τέλεση τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἁγιασμοῦ ἀπὸ τὸν Σεβ. Δημητριάδος κ. Ἰγνάτιο, ἄρχισε στίς 12.3.12 ἐπίσημα τὴ λειτουργία τῆς ἡ Σχολῆ Ἁγιογραφίας τοῦ Ἴ. Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Εὐξείνουπόλεως «Ἰμνωδία Χρωμάτων». Ὁ Προϊστάμενος τοῦ Ἴ. Ναοῦ Πρωτ. π. Γ. Μπέκας ἀναφέρθηκε στὸν ποιμαντικὸ σκοπὸ ἴδρυσης καὶ λειτουργίας τῆς Σχολῆς, πού θὰ προσφέρει γόνιμη καὶ δημιουργικὴ ἀπασχόληση στοὺς συμμετέχοντες, σέ καιροῦς, μάλιστα, ὅπου ὅλοι ἀναζητοῦν διεξόδους.

● Στὸν Ἴ. Ν. Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Κολωνοῦ, ὁ Σεβ. Μεσσηνίας προέβη στὴ χειροτονία τοῦ νέου Διακόνου π. Γρηγορίου Λαουρέντζο ἀπὸ τὸ Παλέρμο τῆς Σικελίας, πιλότου καὶ διευθυντικοῦ στελέχους τῆς ἀεροπορικῆς ἐταιρείας British Airways. Ὁ νέος κληρικὸς εἶναι κάτοχος κλασικῶν σπουδῶν, ὁμιλεῖ πέντε γλώσσες, ὀλοκληρώνει τίς σπουδές του στὴν Ὁρθόδοξη Ἀκαδημία τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Κέιμπριτζ καὶ θὰ ὑπηρετήσῃ ὡς ἄμισθος κληρικὸς τῆς Ἴ. Μ. Μεσσηνίας.

● Τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου ἡ Παιδικὴ Συντροφιά τοῦ Μητρ. Ἴ. Ν. Ἀγ. Δημητρίου Χαλκίδος ἀναβίωσε τὸ ἔθιμο τῶν καλάντων τοῦ Ἀγ. Λαζάρου. Τὰ παιδιὰ λειτουργήθηκαν, κοινώησαν καὶ μετὰ τῆ Θ. Λειτουργία, μὲ λουλουδένια στεφανάνια στὰ μαλλιά, τὴν Εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου, λευκὰ μαντηλάκια καὶ καλαθάκια μὲ λεβάντες καὶ μικρὲς εἰκονίτσες τῆς Ἀναστάσεώς του, πού μοίραζαν στοὺς κατοίκους τῆς Χαλκίδας, ξεχύθηκαν στοὺς δρόμους γιὰ νὰ μεταφέρουν τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως. Τὸ ποσό τῶν 250€ πού συγκέντρωσαν, προσφέρθηκε στὸν Γ. Σταύρου ἀπὸ τὴν Τριάδα τοῦ Δήμου Μεσσαπίων, ὁ ὁποῖος τραυματίστηκε σοβαρὰ πρὶν ἓνα χρόνο, καὶ χρειάζεται νὰ μεταβεῖ στὴ Ρωσία γιὰ νὰ κάνει ἐγχείρηση, ὥστε νὰ περπατήσει ξανά.

● Στίς 23 Ἀπριλίου, ἡμέρα ἑορτῆς τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, πραγματοποιήθηκαν ἀπὸ τὸν Σεβ. Λαγκαδᾶ κ. Ἰωάννη τὰ θυρανοίξια τοῦ Ἴ. Ν. Ἀγ. Γεωργίου στό Καβαλάρει Θεσσαλονίκης, Ναοῦ λησμονημένου ἀλλὰ μὲ μεγάλη ἱστορία, μὲ τὴν ὀλοκλήρωση τῶν ἐργασιῶν τῆς συντήρησης τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπαρχία διαθέτει πλέον ἓνα μεταβυζαντινὸ μνημεῖο ἔτοιμο γιὰ κάθε λειτουργικὴ χρῆση. Ἡ σπουδαιότητά του τὸ καθιστᾶ λαμπρὸ προσκύνημα.

ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΑ

Πρωτ. Γεώργιος Βαμβρακίδης,
Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος
Ι. Μ. Ζιχνών και Νευροκοπίου,
Έκπρόσωπος Τύπου Ι.Σ.Κ.Ε.

ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ τῆς παρ. 4 τοῦ ἄρθρου 12 ὀρίζεται ὅτι ὁ Κληρικός, ὁ ὁποῖος προάγεται βαθμολογικά, λαμβάνει τό βασικό μισθό τοῦ νέου βαθμοῦ ἢ τοῦ μικρότερου Μισθολογικοῦ Κλιμακίου τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ὅμως πρέπει νά εἶναι ὑψηλότερος ἀπό τό βασικό μισθό τοῦ Μ.Κ. πού κατεῖχε πρὶν τήν προαγωγή του.

Γιά παράδειγμα Κληρικός τῆς κατηγορίας ΠΕ ὁ ὁποῖος λαμβάνει τό Μ.Κ. 5 τοῦ βαθμοῦ Β τῆς κατηγορίας του, ὕψους 2.104 €, ὅταν ἐνταχθεῖ στό βαθμό Α δέν θά λάβει τό βασικό μισθό πού ἀντιστοιχεῖ στό βαθμό Α, ὕψους 2.097 €, γιατί εἶναι μικρότερος ἀπό αὐτόν πού ἐλάμβανε, ἀλλά θά λάβει τό βασικό μισθό πού ἀντιστοιχεῖ στό πρῶτο Μ.Κ. τοῦ βαθμοῦ Α, ὕψους 2.139 €, ὁ ὁποῖος εἶναι ὑψηλότερος ἀπό αὐτόν πού ἐλάμβανε μέχρι τήν προαγωγή του.

Ἐπί τοῦ ἄρθρου 13 τοῦ ν. 4024/2011 καθορίζεται ὁ βασικός μισθός καί τῶν Ἐφημερίων ὁ ὁποῖος καί καθορίζεται ὡς ἑξῆς:

Ὁ εἰσαγωγικός μηνιαίος μισθός τοῦ βαθμοῦ ΣΤ γιά τήν κατηγορία ΥΕ ἀνέρχεται εἰς τό ποσό τῶν 780 €.

Ὁ εἰσαγωγικός μηνιαίος μισθός τοῦ βαθμοῦ ΣΤ γιά τήν κατηγορία ΔΕ ἀνέρχεται μέ βάση τῆς προηγούμενης παραγράφου πολλαπλασιαζόμενος μέ τόν συντελεστή 1,10 καί εἶναι 858 €.

Ὁ εἰσαγωγικός μηνιαίος μισθός τοῦ βαθμοῦ ΣΤ γιά τήν κατηγορία ΤΕ πολλαπλασιαζόμενος μέ συντελεστή 1,33 ἀνέρχεται στό ποσό τῶν 1.037 € καί τέλος

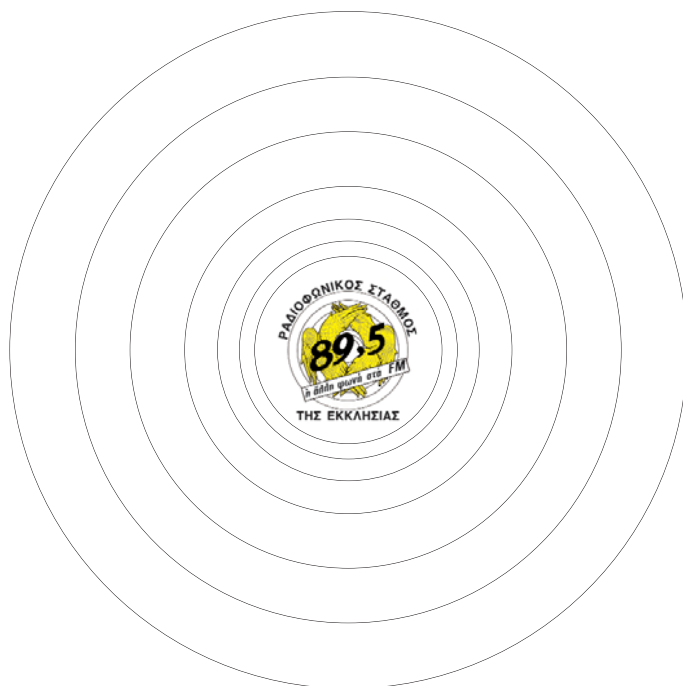
ὁ εἰσαγωγικός μηνιαίος μισθός τοῦ βαθμοῦ ΣΤ γιά τήν κατηγορία ΠΕ πολλαπλασιαζόμενος μέ συντελεστή 1,40 ἀνέρχεται στό ποσό τῶν 1.092 €.

Μέ τίς διατάξεις τῆς παρ. 3 καθορίζονται καί οἱ ὑπόλοιποι βασικοί μισθοί τῶν λοιπῶν βαθμῶν ὄλων τῶν κατηγοριῶν γιά τούς ὁποίους θά ἀναφερθοῦμε στό προσεχές τεῦχος τοῦ Ἐφημερίου.

Είδοποίηση για τούς παραλήπτες τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημέριος»

Ἐνημερώνουμε τούς κληρικούς ἀναγνώστες τοῦ «Ἐφημερίου» ὅτι λόγω τοῦ τριπλασιαμοῦ τῆς ἀξίας τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν καί τῆς εὐρύτερης δυσμενοῦς οικονομικῆς καταστάσεως, τὰ Ἐκκλησιαστικά Περιοδικά ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ καί ΕΚΚΛΗΣΙΑ, μέ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τό παρόν δέν θά ἀποστέλλονται μέ τὰ Ἑλληνικά Ταχυδρομεῖα στήν διεύθυνσή σας, ἀλλά στίς κατά τόπους Ἱερές Μητροπόλεις, προκειμένου νά διανέμονται κατά τίς Ἱερατικές Συνάξεις στούς δικαιούχους Ἐφημερίου.

ΠΛΗΡΟΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τηλ. Τροχίο
Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
Αριθμός Άδειας
10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203